

Adoptionsrådgivning
handbok för
adoptionsrådgivare

Innehåll	Si-
daVirhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
I INLEDNING	1
II ADOPTION	2
2. Syftet med och förutsättningarna för en adoption	2
2.1. Syftet med en adoption	2
2.2. Förutsättningarna för en adoption	2
3. Adoptionens verkningar	4
3.1. Rättsverkningar	4
3.1.1. Barnets rättsliga ställning innan adoptionen fastställs	4
3.1.2. Adoptionens rättsverkningar	5
3.2. Sociala och psykologiska verkningar	7
4. Vilka särdrag har övergångsperioden för adoptivbarnet	9
5. Hur framskrider en inhemsk adoption	11
6. Fastställande av adoption i Finland	12
III ADOPTIONSRÅDGIVNING	13
7. Syftet med adoptionsrådgivning	13
8. Att ordna adoptionsrådgivning samt samarbetet mellan kommunerna	14
9. Adoptionsrådgivning för adoptanterna	16
9.1. Utredningsfasen	16
9.1.1. Syftet med utredningsfasen	16
9.1.2. Ålder samt familjesituationen	17
9.1.3. Socioekonomiska faktorer	19
9.1.4. Hälsotillståndet	20
9.1.5. Motiven samt önskemålen beträffande barnet	20
9.1.6. Förmågan att uppfostra och beredskapen inför inter- nationell adoption	23
9.1.7. Bedömning	26
9.1.8. Hemutredning	26
9.2. Placeringsfasen	27
9.3. Uppföljningsfasen	27

9.4. Fastställande av adoptionen	28
10. Adoptionsrådgivning för barnets biologiska föräldrar	28
11. Adoptionsrådgivning för barnet	31
12. Hjälp och stöd efter adoptionen	32
IV INTERNATIONELL ADOPTION	33
13. Centrala principer för internationell adoption	33
14. Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland	35
15. Internationell adoptionstjänst	36
15.1. Syfte	36
15.2. Att ordna adoptionstjänst och dess uppgifter	36
15.3. Kostnader och avgifter	39
16. Hur framskrider en internationell adoption	39
17. Fastställande av en internationell adoption	42
18. Erkännande av adoption och hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat	44
19. Nordiska adoptioner	45
20. Adoption från Finland till främmande stat	46
V BILAGOR	
Uppgifter som skall uppges i hemutredningen	47
Adoptionslagen	51
Adoptionsförordningen	60
Förordningen om nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland	65
Haagkonventionen	67
Konventionen om barnets rättigheter, artiklarna 20 och 21	74
Äktenskapskonventionen, artiklarna 11-13 och 22	75
Medborgarskapslagen, 3 b §	75
Namnslagen 3 §	76

I INLEDNING

Syftet med denna publikation är att handleda socialarbetarna i att tillhandahålla adoptionsrådgivning och göra upp en hemutredning samt att ge en överblick över inhemska och internationella adoptioner och de organ som har hand om adoptioner samt deras verksamhet.

I Finland får över 200 barn årligen adoptivföräldrar. Av dessa är största delen utländska barn. Utländska adoptivbarn kommer till Finland genom förmedling av ett adoptivtjänstorgan. Som adoptivtjänstorgan verkar Helsingfors stads socialnämnd, Interpedia rf samt Rädda Barnen rf. Till finländska familjer kommer barn som adoptivbarn bland annat från Ryssland, Colombia, Thailand, Etiopien, Indien och Kina.

Om adoption bestäms i adoptionslagen (153/1985) och adoptionsförordningen (508/1997). Adoptionslagen trädde i kraft den 1 maj 1985 och i den ingår bestämmelser om inhemska och internationella adoptioner. Finland tillträdde 1.7.1997 konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (Haagkonventionen) (FördrS 29/1997) som antagits år 1993. Som en följd av detta gjordes vissa ändringar i adoptionslagen år 1996 (175/1996). Ändringarna trädde i kraft med en förordning 1.7.1997. Finland har även tillträtt konventionen om barnens rättigheter (FördrS 59-60/1991), där det ingår vissa bestämmelser om adoption (artikel 21 i konventionen).

Till adoptioner hänför sig flera sådana faktorer, bland annat familje- och arvsrättsliga, som det inte är möjligt att utförligt utreda inom ramen för denna handbok. I praktiken kan det även uppstå speciella situationer där det krävs att man sätter sig in i lagstiftningen för att kunna lösa dem.

II ADOPTION

2. Syftet med och förutsättningarna för en adoption

2.1. Syftet med en adoption

I västländerna var länge det huvudsakliga syftet med en adoption att skaffa någon som kan föra släktens namn vidare och ärva egendomen i fall där man inte kunde få arvingar. Först senare började man betrakta barnets bästa som den ledande principen vid adoption. I detta nu utgår såväl Finlands lag som de internationella konventionerna från att man vid en adoption söker ett hem och föräldrar för ett barn som behöver det.

Enligt 1 § adoptionslagen är syftet med adoption att främja barnets bästa genom att ett förälder - barnförhållande fastställs mellan den som skall adopteras och adoptanten. Adoptionen skall vara en åtgärd som är till barnets bästa. Av adoptanten förutsätts att han eller hon klarar av att trygga en sådan vård och uppfostran som avses i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

I 1 § lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt bestäms följande:

Syftet med vårdnaden om barn är att trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet enligt dess individuella behov och önskemål. Vårdnaden bör trygga positiva och nära människokontakter i synnerhet mellan barnet och föräldrarna.

Barn skall ges en god vård och uppfostran samt ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utveckling behövlig tillsyn och omsorg. Barnet bör så vitt möjligt ges en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt en utbildning som motsvarar dess anlag och önskemål.

Barn bör uppfostras så att det får förståelse, trygghet och ömhet. Barnet får inte undertryckas, agas eller utsättas för annan kränkande behandling. Barnet bör stödas och uppmuntras i sin utveckling till självständighet, ansvarsfullhet och vuxenhet.

2.2. Förutsättningarna för en adoption

En adoption av ett minderårigt barn kan fastställas om adoptionen prövas vara till barnets bästa och man utrett att barnet kommer att få god vård och uppfostran hos adoptanten. Då fastställelse av adoption söks, skall domstolen föreläggas utredning om att barnet är i adoptantens vård eller att adoptanten annars sörjer för barnets vård och uppfostran. Innan en adoption av ett minderårigt barn fastställs skall de överlåtande

föräldrarna, adoptanten och eventuellt även barnet få adoptionsrådgivning.¹

Om barnet fyllt 12 år kan en adoption inte fastställas utan barnets samtycke. En adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja (8 § adoptionslagen).

En adoption av ett minderårigt barn kan inte fastställas om inte barnets föräldrar gett sitt samtycke till adoptionen. Samtycke förutsätts oberoende av om föräldern är barnets vårdnadshavare eller inte samt om barnet de facto är i förälderns vård eller i någon annans vård. Samtycke måste även skaffas av fadern till ett barn fött utom äktenskap, om faderskapet är fastställt. En adoption kan av synnerligen vägande skäl fastställas även om föräldrarna eller den ena av dem inte gett sitt samtycke till adoptionen. (Mera om samtycke i kapitel 10)

En adoptant skall ha fyllt 25 år. En adoption kan dock fastställas om adoptanten har fyllt 18 år och den som skall adopteras är adoptantens makes barn eller adoptantens eget barn som tidigare getts som adoptivbarn, eller om andra synnerligen vägande skäl för adoption föreligger (5 § adoptionslagen).

Någon övre åldersgräns för adoptanten nämns inte i lagen. Eftersom man vid en adoption fastställer ett förälder-barnförhållande mellan barnet och adoptanten, skall man dock vid bedömning av förutsättningarna för adoptionen fästa uppmärksamhet vid ålderskillnaden mellan barnet och adoptanten.

Makar kan under äktenskapet adoptera barn endast gemensamt med vissa undantag (se kapitel 9.1.2).

En adoption kan inte fastställas, om vederlag givits eller utfästs med anledning av adoptionen eller om någon annan än adoptanten med tanke på fastställande av ett

¹ Adoption av den som nått myndig ålder kan fastställas, om det utretts att denne såsom minderårig vårdats och uppfostrats av adoptanten och att adoption inte kunnat fastställas medan barnet var minderårigt eller att andra därmed jämförbara synnerligen vägande skäl för adoption föreligger. Adoptionsrådgivning ges inte vid adoption av person som nått myndig ålder. Det kan dock uppstå situationer där domstol ber socialmyndigheten att utreda vissa faktorer som har betydelse i ärendet.

adoptivförhållande betalt eller förbundit sig att betala ersättning för barnets underhåll. Överenskommelse eller förbindelse att betala sådant vederlag eller underhåll som avses ovan är ogiltig (3 § adoptionslagen).

3. Adoptionens verkningar

3.1. Rättsverkningar

3.1.1. Barnets rättsliga ställning innan adoptionen fastställts

Barnets vårdnadshavare, vanligen alltså barnets föräldrar, har enligt 4 § lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt rätt att bestämma om barnets vård, uppfostran och andra personliga frågor; detta gäller ända tills adoptionen fastställts.

Om adoptivbarnet är omhändertaget beslutar kommunens socialvårdsorgan om det omhändertagna barnets vårdnad på så sätt som bestäms i barnskyddslagen (683/1983, 19 §). Organet kan besluta bland annat om det omhändertagna barnets vård, uppfostran, övervakning och den övriga omsorgen om barnet samt om dess vistelseort. Föräldrarna kan besluta om vissa personliga ärenden beträffande det omhändertagna barnet, såsom barnets trossamfund och barnets namn. Om man till exempel vill döpa barnet innan adoptionen är fastställd förutsätter detta samtycke av barnets vårdnadshavare.²

Trots omhändertagandet har föräldrarna eller annan vårdnadshavare vårdnaden om barnet, ifall domstol inte beslutat annat beträffande vårdnaden.

Barnets förälder är skyldig att svara för barnets underhåll på så sätt lagen om underhåll för barn (704/1975) avser. Underhållsskyldigheten kvarstår även då barnet är omhändertaget.

3.1.2. Adoptionens rättsverkningar

Då en adoption fastställts grundas mellan adoptivbarnet och adoptivföräldrarna och

² Som vårdnadshavare kan även vara personer, till vilka vårdnaden vid sidan av eller i stället för föräldrarna anförtrots med domstols beslut.

deras släktingar ett likadant rättsligt förhållande som fanns mellan barnet och dess biologiska föräldrar och deras släktingar innan fastställandet. Från det adoptivförhållandet fastställts bryts det rättsliga förhållandet till barnets tidigare föräldrar och deras släktingar (12 § adoptionslagen). Ett fastställt adoptivförhållande kan inte hävas.³

Som en följd av adoptionen övergår vårdnaden, förmyndarskapet och ansvaret för barnet till adoptivföräldrarna.⁴ Samtidigt befrias barnets tidigare föräldrar från skyldigheten att svara för barnets underhåll. Enligt adoptionslagen befrias förälder utan särskilda åtgärder från skyldigheten att erlagga de poster av underhållsbidrag i enlighet med avtal eller beslut, som förfaller till betalning efter att domstols beslut om adoption vunnit laga kraft. Har underhållsbidrag fastställts att erläggas som en engångsavgift, kan förälder befrias från att erlagga underhållsbidraget endast till den del som underhållsbidraget inte betalats före adoptionen. Adoptivföräldrarna kan som barnets vårdnadshavare avstå från att kräva in de underhållsbidrag som förfallit till betalning innan adoptionen fastställts.

Har make under äktenskapet eller sedan äktenskapet genom den andra makens död upplösts ensam adopterat den andra makens barn skall barnet anses såsom makarnas gemensamma barn (12 § 2 mom. adoptionslagen).

Om man beträffande frågan vem som är arvinge tillämpar Finlands lag, jämställs adoptivbarn vars adoption skett 1.1.1980 eller senare med bröstarvinge beträffande arvsrätten. Detta oberoende av om adoptionen fastställts i Finland eller i främmande stat. Beträffande arvsrätten jämställs adoptivbarn med bröstarvinge även i det fall att adoption, som fastställts före den ovan nämnda tidpunkten, av domstol i enlighet med 56 § adoptionslagen fastställts att omfattas av adoptionslagen. Adoptivbarn eller dess avkomlingar ärver adoptivföräldrarna och deras släktingar på samma sätt som bröstarvinge och dess avkomlingar (2 kap.1 § ärvdabalken 40/1965). På motsvarande sätt

³ Det finns två undantag från huvudregeln: Äktenskap mellan adoptivföräldern och adoptivbarnet häver adoptivförhållandet. Likaså kan man häva adoptivförhållandet med en ny adoption som leder till att barnet flyttar till en ny familj eller till exempel tillbaka till sin biologiska familj.

⁴ Om vårdnaden med domstols beslut anförtratts någon annan person än barnets föräldrar, eller om domstol beslutat att barnet skall ha en vårdnadshavare vid sidan om, utöver föräldrarna, behövs dock domstols beslut för att vårdnaden skall övergå till föräldrarna.

ärver adoptivföräldrar och deras släktingar adoptivbarnet (2 kap. 2 och 3 § ärvdebalken). Adoptivbarnets rätt att ärva sina tidigare föräldrar och deras släktingar bryts då adoptivförhållandet fastställs. Likaså bryts de tidigare föräldrarnas och deras släktingars rätt att ärva adoptivbarnet. Om man beträffande frågan vem som är arvinge tillämpar en främmande stats lag, kan arvsrätten beträffande parterna i adoptivförhållandet bestämmas på annat sätt än vad ovan beskrivits. Om adoptionen intygats vara i enlighet med Haagkonventionen, har adoptionen åtminstone de rättsverkningar om vilka bestäms i artikel 26.1 i Haagkonventionen.⁵

När domstol fastställer adoption av minderårigt barn, får barnet sin adoptivförälders eller sina adoptivföräldrars släktnamn. Har adoptivföräldrarna inte gemensamt släktnamn, får barnet det av adoptivföräldrarnas släktnamn som de anmäler till domstolen som barnets släktnamn. Har adoptivföräldrarna gemensamt vårdnaden om ett gemensamt minderårigt barn tillämpas principen om samma namn för syskon och adoptivbarnet får det släktnamn som detta barn har (3 § namnlagen 694/1985).

Domstol kan dock besluta att barnet skall behålla sitt eget släktnamn om det anses överensstämma med barnets bästa. En sådan orsak kan bland annat vara barnets ålder. På samma sätt kan barnet behålla ett tidigare släktnamn om adoptivföräldrarna så önskar (3 § 2 mom. namnlagen).⁶ Ett adoptivförhållande är i regel ett äktenskapshinder. Adoptivförälder och adoptivbarn kan ingå äktenskap med varandra endast med tillstånd av justitieministeriet.

3.2. Sociala och psykologiska verkningar

Familjen är en helhet där varje familjemedlem inverkar på alla de andra. Vid en adoption flyttar barnet in i familjegemenskapen antingen från en annan familj eller ett barnhem, till och med från ett land till ett annat. Vid inhemska adoptioner är det även

⁵ Har domstol före den 1 januari 1980 fastställt adoptionen skall den lag som då gällde tillämpas på adoptivförhållandet. Domstol kan på ansökan av adoptanten fastställa att stadgandena i adoptionslagen skall tillämpas på sådant adoptivförhållande (56 § adoptionslagen).

⁶ När en myndig person adopteras behåller han eller hon trots adoptionen sitt tidigare släktnamn. Vid ändring av ett myndigt adoptivbarns släktnamn tillämpas bestämmelserna i 4 kap. namnlagen.

möjligt att det barn som adopteras har som omhändertaget placerats i familjevård och senare - till och med efter flera år - kanske en adoption blir aktuell.

En adoption utgör för alla parter en stor förändring, där alla behöver stöd och förberedelse. I Finland får man stöd och förberedelse i samband med adoptionsrådgivningen. Då ett barn flyttar från en familj till en annan kan det uppstå även omedvetna föreställningar och omedveten rädsla både hos barnet och hos föräldrarna. De skuld-känslor som adoptanterna känner leder lätt till att de försöker överbeskydda barnet. Man kan hindra att det uppstår felaktiga föreställningar genom att öppet diskutera adoptionen.

För de biologiska föräldrarna är det ofta ett svårt beslut att avstå från sitt barn och det krävs rådgivning och stöd för att de skall klara av situationen. Det är skäl att se det som en viktig positiv sak att föräldrarna, genom att ge sitt barn som adoptivbarn, vill försäkra sig om att barnet får en gynnsam utveckling. De biologiska föräldrarnas behov av stöd fortsätter i allmänhet även efter adoptionen.

Vilka verkningar adoptionen har på barnet beror mycket på följande faktorer:

- * barnets erfarenheter före adoptionen, särskilt erfarenheterna av att skiljas
- * barnets ålder och utvecklingsstadium under adoptionen
- * hur flyttningen och förändringen förbereds
- * den mottagande familjens möjligheter och förmåga att stöda barnet i dess utveckling
- * adoptivföräldrarnas förmåga att öppet diskutera med barnet om barnets familjebakgrund och om adoptionen
- * barnets uppfattning om sina biologiska föräldrar.

Även om det fysiska förhållandet till barnets tidigare familj skulle brytas, bryts dock ändå inte alla psykologiska band. Ju äldre barnet är, desto mera minnen har barnet och av dessa minnen är en del positiva. Minnena är en viktig del av barnets identitet, och det finns ingen orsak att försöka utplåna dem.

Med tanke på hur barnets jagkänsla utvecklas är det viktigt att adoptivföräldrarna, myndigheterna och andra aktörer som har att göra med saken förhåller sig förståeligt och uppskattande till barnets biologiska föräldrar och barnets härkomst samt barnets even-

tuella främmande hemland. Genom att se de positiva och starka sidorna hos de biologiska föräldrarna som befunnit sig i en svår livssituation, hjälper man barnet att finna dessa sidor även hos sig själv.

Även barnet går igenom förlusten av sina biologiska föräldrar eller de vuxna personer som skött om barnet. Sorgearbetet är nödvändigt för att barnet i framtiden bättre skall kunna skapa ett stabilt förhållande till sina adoptivföräldrar och andra personer som är viktiga för barnet.

Adoptivbarnet har bakom sig åtminstone en erfarenhet av att skiljas. För barn är dessa erfarenheter alltid svåra. Det är viktigt att minska de skadeverkningar som uppstår då en varaktig vårdare byts. Övergångsperioden är särskilt svår för de barn i vars adoption även ingår ett långt geografiskt avstånd. Detta leder oundvikligen till en stor kulturell förändring, som barnet behöver mycket tid för att gå igenom och som även kräver tålamod och förståelse av familjen. Att öppet diskutera barnets härkomst och adoption hjälper barnet att få en bild av sin livssituation. Barnet själv har nödvändigtvis inte någon förhandsbild av att en adoption skulle vara ett avvikande sätt att komma till en familj.

Adoptivföräldrarna kan ha bakom sig svåra besvikelser, såsom problem förorsakade av den egna barnlösheten, missfall eller förlust av ett biologiskt barn. Adoptivföräldrarna måste gå igenom sina egna förluster innan de kan erbjuda barnet en gynnsam uppväxtmiljö. Då de gått igenom det egna sorgearbetet är det lättare för dem att stöda barnet då det går igenom sina egna förluster.

4. Vilka särdrag har övergångsperioden för adoptivbarnet

Hur barnet förhåller sig till att placeras som adoptivbarn beror både på barnets ålder och vilka erfarenheter barnet haft dittills. Särskilt för de barn som adopteras från utlandet förändras situationen fullständigt. Barnen är tvungna att byta hela sin hittillsvarande kultur, det vill säga vårdare och alla människorelationer, seder och vanor, mat och annat i anslutning till den, språk, klimat osv.

Alla adoptivbarn har upplevt hur det är att skiljas från sina föräldrar. En del av barnen måste byta vistelseort flera gånger innan de kommer till adoptivföräldrarna. Barnen har kanske minnen av skrämmande händelser. De barn som adopterats från utlandet kan vara undernärda, sjuka eller på annat sätt lida av brist på vård.

Upplevd otrygghet och stora förändringar i livet märks i barnens beteende. I vilken utsträckning symtomen på otrygghet förekommer beror på barnets ålder och erfarenheter. Allmänna symtom är:

- * insomningssvårigheter, orolig sömn och mardrömmar, sängvätning
- * barnet slukar, hamstrar och gömmer maten eller har ätsvårigheter
- * kraftiga vredes- och trotsutbrott
- * barnet klamrar sig fast, småbarnsbeteende
- * barnet drar sig undan, apati
- * brist på initiativ.

De vanligaste initialsvårigheterna lättar i allmänhet under det första året. Långvariga problem kan vara:

- * känsla av otrygghet
- * osäkerhet
- * rädsla för att misslyckas
- * dåligt självförtroende
- * rastlöshet
- * kontaktsvårigheter.

Adoptivföräldrarna borde därför vara beredda på att anpassa sitt liv just till det egna adoptivbarnets behov och till exempel på att vara tillräckligt länge hemma för att ta hand om barnet, innan barnet börjar i dagvård eller skola.

För att minska de problem som uppstår vid övergångsskedet, förbereder man i ursprungsländerna allt mera de barn som kommer att adopteras internationellt.

I barnhemmen i ursprungsländerna uppskattar man de fotoalbum med bilder av adoptanterna själv och deras hem som adoptanterna skickat. Med tanke på barnet är det viktigt att barnet kan ta med sig sådana saker, fotografier och kläder som är viktiga för barnet. Det kunde även vara bra att spela in på band vännernas och vårdarnas prat, så att barnet senare i Finland kunde lyssna på det.

I synnerhet om barnet redan är äldre då det kommer till familjen skall familjen ha tålamod att vänta tills barnet är redo för ett nytt känslöförhållande. Barnet skall uppmuntras till att ge uttryck för sina otrygghetskänslor och sin sorg. Adoptivbarnen kan om och om igen testa sina föräldrar för att få veta hur mycket föräldrarna bryr sig om dem och för att bekräfta att den nya familjen är deras varaktiga hem.

Ett barn som adopteras från utlandet lär sig ofta snabbt att kommunicera på sitt nya språk, men det kan ta länge innan barnet har ett fullt utvecklat språk. Barnet kan ha svårt att bilda begrepp och att förstå ordens betydelse. Adoptivföräldrarnas egna språkfärdigheter är till stor nytta då det gäller för barnet att anpassa sig språkligt och även på annat sätt.

Namnet är en viktig del av barnets identitet. Det är viktigt att behålla det ursprungliga namnet eftersom namnet i flera länder symboliserar de önskemål och förväntningar man har på barnet. Namnet kan vara det ända som barnet fått av sina föräldrar.

5. Hur framskrider en inhemsk adoption

En familj som vill ha ett adoptivbarn skall kontakta socialmyndigheterna på sin hemort eller en adoptionsbyrå (Rädda Barnen rf) för att få adoptionsrådgivning. Efter den förberedelse och bedömning familjen fått vid adoptionsrådgivningen kan man placera ett adoptivbarn i familjen. Den som tillhandahåller adoptionsrådgivning beslutar om placeringen. Grunden för placeringen är i första hand vad som är bäst för barnet och barnets behov, men man skall även beakta de biologiska föräldrarnas och adoptivföräldrarnas önskemål.

Då man berättar för de blivande adoptivföräldrarna om barnet får de samtidigt alla väsentliga uppgifter beträffande barnet, bland annat uppgifter om barnets utveckling och hälsotillstånd samt tillräckliga uppgifter om barnets bakgrund. Det är viktigt att adoptivföräldrarna får veta orsakerna till varför barnet ges som adoptivbarn, eftersom de i sinom tid måste berätta det för barnet.

Ofta är det barn som ges som adoptivbarn nyfött, men även till exempel en placering i familjevård med stöd av barnskyddslagen kan ibland leda till adoption, till och med efter en lång tid i familjevård. Ett nyfött barn som ges som adoptivbarn kan antingen placeras i tillfällig vård i familj, i barnhem eller hos den blivande adoptivfamiljen, ifall ärendet beretts tillräckligt. Om barnet vårdas på institution kan de blivande föräldrarna besöka barnet flera gånger för att bekanta sig med det och för att sköta det. Den biologiska modern kan ge sitt samtycke till en adoption först åtta veckor efter barnets födelse.

Den som har hand om adoptionsrådgivningen placerar barnet hos adoptanten. Under placeringen följer man vid adoptionsrådgivningen med hur placeringen lyckas och stöder barnet och familjen att ömsesidigt anpassa sig till situationen.

Den som har hand om adoptionsrådgivningen skall, innan intyget för domstol uppgörs, försäkra sig om att det håller på att uppstå ett positivt förhållande mellan barnet och adoptivföräldrarna. Adoptionen fastställs vid domstol på den ort där adoptanten har hemvist. Vid adoptionsrådgivningen skall man se till att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd. (se närmare kapitel 6)

6. Fastställande av adoption i Finland

Vid inhemska adoptioner och vid internationella adoptioner då adoptionen fastställs i Finland skall den skriftliga ansökan om fastställande av adoption riktas till domstol på den ort där adoptanten har hemvist (29 § adoptionslagen). Justitieministeriet har fastställt formuläret för ansökan (22 § adoptionsförordningen).⁷

Adoptanten skall förelägga domstolen en utredning om att barnet är i adoptantens vård eller att denne annars sörjer för barnets vård och uppfostran (2 § adoptionslagen). Adoptanten får denna utredning av den som har hand om adoptionsrådgivningen.

För uppgörande av ansökan om fastställande av adoption skall den som har hand

⁷ Kommunernas socialvårdsorgan, adoptionsbyråerna och adoptionstjänstorganen får dessa blanketter avgiftsfritt från Edita Ab.

om adoptionsrådgivningen tillställa domstolen ett intyg, varav framgår att adoptionsrådgivning har tillhandahållits i den ordning som bestäms i adoptionslagen.

I intyget skall därtill antecknas uppgifter om de omständigheter som enligt lag utgör en förutsättning för fastställande av en adoption. Intyget utfärdas av kommunens socialvårdsorgan eller den adoptionsbyrå som tillhandahållit adoptionsrådgivning. Intyget gäller ett år efter att det utfärdats (4 § 1 mom. adoptionsförordningen). Justitie-ministeriet har fastställt formuläret för intyget.

Den som tillhandahåller adoptionsrådgivning skall bistå när en ansökan om fastställande av adoption uppgörs, om han eller hon anser adoptionen vara till barnets bästa och adoptionen inte skulle ske mot barnets eller dess föräldrars vilja (4 § 2 mom. adoptionsförordningen).

Kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrån får via befolkningsregistercentralen meddelande om att domstol fastställt adoptionen. Kommunens socialvårdsorgan och adoptionsbyrån skall utan dröjsmål underrätta adoptivbarnets tidigare föräldrar om att adoptionen fastställts (18 § mom. adoptionsförordningen). Syftet med detta är att underrätta barnets föräldrar om att deras vårdnads- och underhållsskyldighet gentemot barnet upphört. Därför räcker det med ett meddelande om när adoptivförhållandet fastställdes. I meddelandet skall inte ingå uppgifter om adoptivföräldrarna. Vid internationella adoptioner underrättas adoptionstjänstorganet.

Adoptanten, barnet och person som enligt lag skall höras har rätt att söka ändring i domstols beslut i ärende som gäller fastställande av adoption (32 § adoptionslagen).

III ADOPTIONSRÅDGIVNING

7. Syftet med adoptionsrådgivning

Syftet med adoptionsrådgivning är att i adoptionsärenden bevaka barnets bästa samt att bistå barnet, barnets föräldrar och adoptanterna innan adoptionen fastställs samt vid behov även därefter. Vid adoptionsrådgivningen utreder man om det finns förutsättningar för att grunda ett adoptivförhållande och om man mellan barnet och adop-

tanten kan grunda ett förälder-barnförhållande som med tanke på barnet är positivt och bestående.

Att använda sig av och tillhandahålla adoptionsrådgivning är en förutsättning för att en adoption skall fastställas. Rådgivningen är avsedd för:

- * föräldrar, som funderar på att ge sitt barn som adoptivbarn
- * personer som önskar sig ett barn (adoptant/er)
- * barnet.

Adoptionsrådgivning ges för de olika parterna även vid adoptioner inom familjen och i situationer där barnet är placerat i familjevård hos adoptanten. Adoptionsrådgivningen är avgiftsfri.

Beträffande vad adoptionsrådgivningen skall omfatta bestäms i 18 § adoptionslagen att vid adoptionsrådgivning skall:

- 1) utredas om förutsättningar för adoption föreligger,
- 2) tillses att barnet placeras hos adoptanten,
- 3) övervakas hur placeringen lyckas med hänsyn till barnets bästa, samt
- 4) tillses att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd.

Om adoptionsrådgivning ges av en adoptionsbyrå, är kommunen skyldig att ge adoptionsbyrån ett utlåtande om barnets samt adoptantens förhållanden. Av de handlingar som uppgjorts i samband med adoptionsrådgivningen skall framgå samarbetet med de olika parterna. I handlingarna antecknas de förhållanden som hänför sig till att barnet gavs som adoptivbarn liksom även de grunder på vilka man valt en viss familj för barnet. Det organ som tillhandahåller adoptionsrådgivning skall förvara avskrifter av alla utlåtanden och andra handlingar som uppgjorts eller mottagits samt av beslutet om fastställande av adoptionen (49 a § 1 mom. adoptionslagen). Dessa uppgifter är nödvändiga bland annat vid eventuell hjälp och stöd efter adoptionen, om barnet vill utreda sin bakgrund och frågor i anslutning till överlåtelsen.

Adoptionsrådgivning är ett krävande socialarbete, eftersom man på ett övergripande sätt inverkar på flera människors framtid. Vid rådgivningen övervakas barnets bästa, även

om arbetstagaren dessutom skall sträva efter att se situationen ur ett vidare perspektiv med tanke på alla parter. Det är att rekommendera att man vid adoptionsrådgivning arbetar parvis eller har en stödgrupp som hjälp för arbetstagaren. De arbetstagare som ger rådgivning skall vara insatta i familjeärenden, bland annat i barns utveckling, familjers levnadslopp, barnlöshet och frågor i anslutning till att placera barn. Genom handledning kan arbetstagaren analysera sina egna människo- och familjebegrepp och till exempel bedöma huruvida hon lätt identifierar sig med de biologiska föräldrarna eller barnet. Den som ger adoptionsrådgivning är även alltid tvungen att bedöma huruvida hon eller han är jävig att behandla ärendet.

8. Att ordna adoptionsrådgivning samt samarbetet mellan kommunerna

Adoptionsrådgivning tillhandahålls av kommunens socialvårdsorgan samt de adoptionsbyråer som beviljats tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet att idka adoptionsverksamhet (50 § adoptionslagen). Social- och hälsovårdsministeriet har beviljat Rädda Barnen rf tillstånd att upprätthålla en adoptionsbyrå, vars verksamhetsområde är hela landet.

Kommunerna kan sörja för adoptionsrådgivning även med gemensamma avtal, med hjälp av samkommuner eller köpta tjänster (5 § socialvårdslagen 710/1982, 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården 733/1992). Samkommun skall ansöka om tillstånd för adoptionsrådgivning av social- och hälsovårdsministeriet (50 § adoptionslagen).

Då kommunerna tillhandahåller adoptionsrådgivning samarbetar de bland annat genom att ge handräckning för att utreda barnets, adoptivföräldrarnas och de biologiska föräldrarnas förhållanden. Motsvarande handräckning skall även ges adoptionsbyråerna. Om de uppgifter och synpunkter man får av socialväsendet i en annan kommun huvudsakligen är av rådgivande karaktär, räcker ofta en muntlig konsultation. Men om man behöver uppgifter till exempel för att bifoga dem till den ansökan som riktas till domstol, behövs ett skriftligt utlåtande av kommunens organ eller tjänsteinnehavaren i fråga. Det är skäl att be om utlåtandena tillräckligt detaljerat, så att den som svarar på förfrågan kan fästa uppmärksamhet vid just de väsentliga faktorerna.

Med stöd av 56 § socialvårdslagen är statlig och kommunal myndighet samt bland annat samfund eller institution som bedriver sjukvårdsverksamhet skyldiga att på begäran avgiftsfritt lämna socialvårdsmyndigheterna för utförandet av deras uppgifter erforderliga upplysningar och utredningar. Adoptionsrådgivning tillhandahålls vanligtvis för den egna kommunens invånare. Men om familjen flyttar under rådgivningens gång till exempel till grannkommunen, kan det vara ändamålsenligt att komma överens om att fortsätta med adoptionsrådgivningen där man började, eftersom det kan vara svårt för familjen att börja om processen från början. Ett sådant förfarande kommer givetvis inte i fråga ifall familjen flyttar långt bort och förhållandena förändras på ett avgörande sätt.

9. Adoptionsrådgivning för adoptanterna

I början av adoptionsrådgivningen skall man utreda om adoptanterna önskar sig ett adoptivbarn från Finland eller utlandet. Om adoptanterna önskar ett adoptivbarn från utlandet skall de hänvisas att ta kontakt med ett internationellt adoptionstjänstorgan i Finland. Till adoptionstjänstorganets uppgifter hör att ge upplysningar om frågor i anslutning till internationell adoption till den som ämnar adoptera ett barn (3 § och 10 § 1 mom. 2 och 3 punkten adoptionslagen). (angående adoptionstjänst se kapitel 15)

Adoptionsrådgivning kan indelas i:

1. utredningsfasen (att förbereda familjen och bedömning av familjen)
2. placeringsfasen (att placera barnet i familj vid inhemsk adoption)
3. uppföljning (att övervaka placeringen innan adoptionen fastställts vid domstol)
4. se till att adoptionen fastställs.

Då adoptionsrådgivning ges till adoptanterna är uppgiften tudelad: dels förbereder man adoptanterna inför föräldraskapet och dels bedömer man om adoptanterna är lämpliga som adoptivföräldrar. Vid bedömningsprocessen skall man sträva efter att skapa förut-

sättningar för adoptanterna att bedöma sig själv, så att man utgående från den gemensamma bedömningen kan komma till ett gemensamt slutresultat.

9.1. Utredningsfasen

9.1.1. Syftet med utredningsfasen

Adoptionsrådgivningens utredningsfas är en samarbetsprocess mellan de personer som önskar sig ett barn och socialarbetaren som har hand om rådgivningen, vars syfte är att hjälpa familjen att förbereda sig på adoptivföräldraskapet och bedöma sina egen förutsättningar som adoptivföräldrar. I utredningsfasen ingår flera personliga sammankomster, av vilka en del sker i familjens hem. Av den andledningen pågår rådgivningen i flera månader, ibland till och med i flera år beroende på familjesituationen. Bakom familjens beslut om adoption ligger ofta svåra händelser som familjen gått igenom, såsom barnlöshet, och som tar sin egen tid att godkänna.

I utredningsfasen ingår även socialarbetarens bedömning om huruvida adoptanten är lämplig som adoptivförälder.

9.1.2. Ålder samt familjesituationen

Adoptivföräldrar kan bli:

- * makar som fyllt 25 år, tillsammans
- * ensam person som fyllt 25 år
- * make som fyllt 25 år ensam, till makens barn eller sitt biologiska barn som tidigare getts som adoptivbarn, eller om den andra maken på grund av sjukdom eller handikapp inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller om den andra makens vistelseort är okänd
- * person som fyllt 18 år, om barnet är adoptantens makes barn eller adoptantens biologiska barn som tidigare getts som adoptivbarn, eller om andra synnerligen vägande skäl för adoption föreligger (5 och 6 § adoptionslagen).

Eftersom man vid en adoption skall stärka förhållandet mellan barnet och föräldern, skall adoptivföräldrarnas ålder bedömas även utgående från detta. Adoptantens ålder har betydelse, eftersom adoptanten skall kunna trygga en tillräcklig omsorg och uppfostran och ett tillräckligt uppehälle tills barnet blir självständigt. Det är viktigt att adoptivföräldrarna orkar ta hand om barnet ända tills barnet är vuxet och vara till stöd även i tidig vuxenålder.

Om adoptivföräldrarna redan har barn är det viktigt att fundera på förhållandet mellan dessa barn och det kommande adoptivbarnet. Man skall fästa tillräcklig uppmärksamhet vid att förbereda de andra barnen på adoptivbarnets ankomst. I praktiken har man märkt att det med tanke på barnen uppstår minst riskfaktorer om nykomlingen kommer att vara yngst i familjen. Det är viktigt att det är tillräckligt lång tid mellan barnens ankomst. Det tidigare adoptivbarnet skall vara tryggt bundet vid familjen innan det nya barnet kommer. Ett nytt barn i familjen betyder att föräldrarnas kärlek och omsorg delas mellan flera barn. Man skall därför noggrant utreda föräldrarnas resurser i detta avseende. För vart och ett av familjens adoptivbarn ges adoptionsrådgivning. Trots att man kan beakta den tidigare adoptionsrådgivningen är det dock i flera avseenden fråga om en ny situation eftersom det redan finns adoptivbarn i familjen. Vid adoptionsrådgivningen skall man bland annat bedöma hur det tidigare barnet (barnen) har anpassat sig till familjen.

Eftersom adoptivbarnet får alla de rättigheter som barn har gentemot den övriga släkten är det med tanke på barnet viktigt att släkten godkänner adoptionen. Familjen borde under adoptionsrådgivningen diskutera med anhöriga och den närmaste släkten om sina planer på adoption och förbereda dem på den nya situationen. Även de eventuella mor- och farföräldrarna kan till exempel behöva tid för att tanken på ett utländskt barnbarn skall mogna. Då släkten är medveten om planerna och även får så mycket information i ärendet som möjligt, har de lättare att förstå och stöda adoptanterna under väntetiden och även att godkänna barnet då det kommer.

I adoptionslagen jämställs inte samboförhållande med äktenskap. Andra än makar kan inte adoptera ett barn gemensamt.

Makar som adoptanter. Med tanke på barnets framtid är det viktigt att äktenskapet fungerar och är stabilt. Det samma gäller även då man önskar adoptera den ena makens barn. Adoptivförhållandet kan inte hävas ens då äktenskapet upplöses. Därför är det skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid att äktenskapet är varaktigt och harmoniskt och även vid att båda makarna vill adoptera ett barn.

Det är skäl att fästa uppmärksamhet vid hur länge makarna varit gifta. Om äktenskapet varat påfallande länge är det skäl att utreda familjens beredskap inför de stora förändringar som ett barns ankomst medför.

Ensamstående adoptant. Även en ensamstående adoptant kan ge ett adoptivbarn ett gott hem. Då en ensamstående person önskar sig ett adoptivbarn skall man särskilt kartlägga det nätverk som hans eller hennes människorelationer bildar. I en ensamförsörjares vardag kan det uppstå situationer då man tillfälligt är i behov av utomstående personers hjälp till exempel för barnets omsorg. Redan under adoptionsrådgivningen borde man tänka ut hur sådana situationer kan lösas. I en ensamförsörjarfamilj är det även viktigt att barnet får modeller av en vuxen av det andra könet.

9.1.3. Socioekonomiska faktorer

Familjens ekonomiska situation bedöms med tanke på barnet. Det är viktigt att ekonomiska problem inte står i vägen för barnets utvecklingsmöjligheter. Familjens skulder samt den övriga ekonomiska situationen skall bedömas bland annat utgående från om den ena föräldern kan vara en tid hemma efter barnets ankomst. Vid en internationell adoption är det viktigt att bedöma utkomsten och boendestandarden i förhållande till levnadskostnaderna och de allmänna förhållandena på orten, eftersom det kan vara svårt för ett utländskt adoptionstjänstorgan att bedöma den verkliga situationen endast utgående från siffror.

Vid adoptionsrådgivning är det skäl att utreda den trygghet som adoptanternas yrke och arbetsplats medför, makarnas arbetstider och hur barnets dagvård och skolgång kan ordnas. Det är viktigt att veta vilka framtidsplaner familjen har med tanke på arbete och boende. Om familjen planerar att flytta utomlands på grund av arbete är det viktigt att

diskutera vilken betydelse detta kan ha. Både med tanke på växelverkan mellan barnet och familjen och att skapa ett förhållande mellan barnet och föräldern, är det viktigt att man har möjlighet att vara tillräckligt länge hemma med barnet innan barnet börjar i dagvård eller skola.⁸

Även bostadens storlek och läge skall granskas i förhållande till barnets behov.

I bostaden skall finnas tillräckligt med utrymme för barnet. Med tanke på barnet är det viktigt att barnet även har möjlighet att fortgående umgås med jämnåriga barn.

9.1.4. Hälsotillståndet

Adoptivbarnet har redan åtminstone en gång mist närstående människor, därför är det viktigt att adoptivföräldrarna är så friska att den förväntade livslängden är minst till det barnet uppnår vuxen ålder. De som önskar ett adoptivbarn skall till adoptionsrådgivningens förfogande skaffa ett läkarintyg över det fysiska och psykiska hälsotillståndet. Den som har hand om adoptionsrådgivningen skall vid behov be om tilläggsutredningar av en hälsocentralläkare eller specialistläkare. Sådan skada eller sjukdom som nedsätter arbetsförmågan eller annan kronisk sjukdom som begränsar personens möjligheter att vårda barnet eller vars prognos är dålig skall bedömas särskilt. I sådana situationer skall den sökande tillställa även nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland ett utlåtande av specialistläkare över sitt hälsotillstånd.

Det är skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid frågor i anslutning till den mentala hälsan. En psykisk sjukdom, okontrollerat alkoholbruk, narkotikabruk eller våldsamhet hos de sökande kan vara ett hinder för att adoptivförhållandet fastställs.

Om familjen har ett sjukt eller handikappat barn blir man vid adoptionsrådgivningen tvungen att bedöma även detta barns hälsotillstånd och vård. Om vården av någon familjemedlem kräver mycket tid samt fysiska och psykiska resurser bör man fundera på om familjens resurser räcker till att ta ett adoptivbarn.

⁸ På grund av vården av adoptivbarn betalas föräldrapenning till försäkrad för varje vardag under vilken vården fortgår tills 234 vardagar har förflutit från barnets födelse, dock för minst 180 vardagar (23 § 4 mom. sjukförsäkringslagen 364/1963, ändrad 1210/1996). Föräldrapenning betalas för ett barn under sju år. Vid adoption av flera än ett barn samtidigt förlängs föräldrapenningsperioden med 60 vardagar för varje barn utöver ett. De barn som kommer till Finland via internationell adoption är vanligen över 1 år gamla, således betalas föräldrapenning för dem oftast för 180 vardagar.

9.1.5. Motiven samt önskemålen beträffande barnet

Det kan finnas många orsaker till att man önskar sig ett adoptivbarn. Barnlöshet ligger vanligtvis bakom denna önskan. Vid adoptionsrådgivningen utreder man den sorg och besvikelse som barnlösheten medfört och hur dessa påverkat förhållandet mellan makarna, hurdant förhållande makarna har till sina föräldrar, trycket från omgivningen på att skaffa barn osv. Om makarna inte tidigare gått igenom sorgearbetet på grund av barnlösheten skall det göras under adoptionsrådgivningen. Vid behov skall den som har hand om adoptionsrådgivningen hänvisa adoptanterna att diskutera sin barnlöshet med andra sakkunniga. Man borde även kunna diskutera barnlösheten med anhöriga och närstående.

Att man går igenom den sorg som barnlösheten medför är viktigt med tanke på hur öppet adoptivföräldrarna i ett senare skede kan diskutera adoptionen med barnet. Adoptivföräldrarna får inte ha en sådan attityd att adoptivbarnet endast är det andra bästa alternativet. Därför är det viktigt att man behandlar barnlöshetsproblemet och att man kan acceptera en biologisk barnlöshet.

Ibland söker man sig till adoptionsrådgivning även om barnlöshetsbehandlingen ännu pågår. Vid adoptionsrådgivningen skall man beakta att det inte alltid är till barnets bästa att placeras som adoptivbarn i en familj där det nästan samtidigt föds ett biologiskt barn. Om adoptionsprocessen avbryts på grund av en graviditet och man därför måste byta familj, kan detta leda till att möjligheten för barnet att komma till en familj fördröjs. Därför borde man särskilt bedöma familjens beredskap att ta emot ett adoptivbarn ifall en barnlöshetsbehandling pågår.

En klar vilja att få ett barn och att ta hand om det är en bra utgångspunkt för en adoption. Det är önskvärt att adoptanten vill ge något barn ett gott hem och en gynnsam uppväxtmiljö. Vägörenhetsmotiv leder ofta till krav på tacksamhet och då beaktas kanske inte heller barnets behov i tillräckligt stor utsträckning. Föräldrarna kanske tänker att barnet skall uppfylla även föräldrarnas egna förväntningar: någon som fortsätter med arbetet; ett visst slags barn som väljs enligt kön och som har vissa

egenskaper; som sällskap och/eller som någon som skingrar ensamheten. Därför är det viktigt att adoptanterna vid adoptionsrådgivningen kan gå igenom dessa kanske även i viss mån orealistiska önskemål. Att bli medveten om dessa hjälper dem som önskar sig ett barn att själv begrunda om det utgående från deras motiv är lämpligt att adoptera ett barn.

Vid adoptionsrådgivningen ser man till att de kriser och olyckor som familjen eventuellt upplevt är behandlade innan barnet kommer till familjen. Sådana är till exempel förlusten av ett eget barn eller hot om skilsmässa.

Båda makarna måste vara beredda på adoptionen. Om den ena maken är motvillig eller är med endast för att göra den andra till lags, skall man i lugn och ro fundera på frågan och låta tanken mogna. Om den ena föräldern inte är redo att ta emot ett adoptivbarn kan man inte grunda ett adoptivförhållande.

Om de som önskar sig ett adoptivbarn vill få två eller flera syskon samtidigt, måste man bedöma deras förmåga att klara av vården och uppfostran av flera barn. Det krävs rikligt med resurser om flera syskon samtidigt kommer till familjen. Syskonförhållandet kan dock vara det enda bestående människoförhållande för barnen och därför är det viktigt att bevara det.

Familjerna vill ofta adoptera så små barn som möjligt. Möjligheterna att adoptera ett spädbarn via internationell adoption är rätt så små, eftersom spädbarnen i flera länder adopteras i hemlandet. Vid adoptionsrådgivningen skall man därför utreda familjens beredskap och vilja att ta emot ett äldre barn.

Ju äldre barn det är fråga om, desto större krav ställs det på adoptanterna, eftersom ett äldre barn ofta har genomgått flera förluster och haft till och med svåra livserfarenheter som kan avspeglas i barnets beteende. Ett äldre barn har även i allmänhet svårare att knyta känslor med en vuxen än vad ett yngre barn har. Den förändring som barnet medför kräver flexibilitet av familjen. Föräldrarna skall därför förberedas inför förändringen.

Då det är fråga om att adoptera ett barn eller syskon i skolåldern skall man vid adoptionsrådgivningen särskilt bedöma hur stabil, flexibel och uthållig familjen är. Det är även viktigt att familjen har realistiska förväntningar angående barnet och att föräldrarna utgående från dem kan ställa sådana förväntningar på barnet som motsvarar barnets anlag.

9.1.6. Förmågan att uppfostra och beredskapen inför internationell adoption

Ifall de som önskar sig ett adoptivbarn inte har barn är det svårare att förutse deras förmåga att uppfostra ett barn. Föräldrarnas egen barndom har betydelse då man försöker förutse detta. Om den egna barndomen varit svår och personen blivit övergiven är det nödvändigt att gå igenom de egna förlusterna.

En flexibel personlighet och förmåga att lösa konflikter är viktiga egenskaper. Då man bedömer förmågan att uppfostra ett barn skall man beakta att vården och uppfostran av ett adoptivbarn förutsätter att man:

- * klarar av barnets primära vård
- * anpassar sig till den förändring i livet som barnet medför
- * förstår sig på barnets behov och i anslutning till detta har förmåga till en varm och nära människorelation
- * klarar av besvikelser, är flexibel, kan behärska sina egna impulser och har humor
- * godkänner barnets egen identitet, bakgrund och självständighet
- * har förmåga att ställa nödvändiga gränser för barnet
- * har förmåga att ställa realistiska förväntningar på barnet utan att framhäva önskemål om tacksamhet
- * har förmåga att anpassa sig till att barnet inte genast kan/förmår/klarar av att fästa sig vid sina adoptivföräldrar
- * har förmåga att ge barnet tid att sörja över sina förluster och förmåga att förstå barnets regression.

Om familjen funderar på en internationell adoption skall man främja familjens känedom om barnets ursprungsland och dess kultur. För att vara förälder till ett barn som kommer från ett annat land krävs det förmåga att stöda och acceptera olikhet. Det är bra att på förhand förbereda sig på att barnet till sitt utseende kan avvika från den övriga familjen och att familjen därför sannolikt kommer att väcka frågor och intresse hela livet ut. Omgivningen kan reagera till och med mycket kraftigt på ett barn med ett avvikande utseende. Familjen skall vara medveten om att det är en annan sak att vara förälder till ett utländskt barn än till ett biologiskt barn eller inhemskt adoptivbarn och familjen skall förstå hur viktig barnets identitet är och hur viktigt det är att via denna identitet stöda barnets självkänsla.

Familjen skall förberedas på att det kräver tid att vänta på ett adoptivbarn, eftersom de administrativa åtgärderna både i Finland och utomlands tar sin egen tid. Enligt Haagkonventionen och konventionen om barnets rättigheter prioriteras en adoption i barnets hemland och detta måste först utredas skilt för varje barn som ges som adoptivbarn.

Familjen måste vara beredd på att barnet kan vara sen i sin utveckling eller ha någon sjukdom som kräver specialvård och att barnet kan ha anpassningssvårigheter. De flesta problem klaras av, men det kräver tid och tålamod. Adoptivföräldrarna skall vara beredda på att vid behov söka sakkunnig hjälp för sina problem. Därför skall familjen förberedas på de händelser som kan uppstå efter att barnet anlänt.

Vid adoptionsrådgivningen skall adoptanterna förberedas på att berätta för barnet om dess bakgrund. Adoptivföräldrarna skall vara beredda på att svara på barnets frågor om barnets hemland och föräldrar samt de förhållanden barnet kom ifrån osv. Diskussionerna borde vara så naturliga som möjligt i vardagslivets alla situationer och föräldrarna skall ha inlevelseförmåga och förmåga att märka när barnet vill tala om detta. Ifall man inte känner till någonting om de biologiska föräldrarna skall man stöda barnet i att acceptera det och så omfattande som möjligt berätta om barnets hemland, förhållanden och kulturella bakgrund.

Ända från början skall man prata med barnet om dess bakgrund och man skall återkomma till frågan flera gånger vid olika skeden av barnets liv. Det är viktigt att adoptivföräldrarna öppet kan berätta om detta på ett sätt som motsvarar barnets ålder. På så sätt känner barnet att man godkänner det sådant som det är och barnet vågar då diskutera adoptionen med sina föräldrar.

Med tanke på barnets identitet är det viktigt att barnet får veta så mycket som möjligt om sin bakgrund och sina biologiska föräldrar, särskilt positiva saker. Det är viktigt för barnet att förstå varför man gav det som adoptivbarn. De barn som kommer via internationell adoption berättar även själv saker om sin bakgrund som inte kommer fram via adoptionsmyndigheterna i en främmande stat.

Alla föräldrar har olika slags känslor gentemot sina barn: allt från varma känslor till hat och besvikelse. Adoptivföräldrarna vågar inte alltid bli medvetna om sina negativa känslor, eftersom de är rädda att dessa känslor är ett tecken på att adoptionen var ett misstag. Ändå kan man behärska sina känslor bättre om man ärligt kan gå igenom dem på egen hand eller tillsammans med en annan vuxen. Man skall även komma ihåg att barnet kan ha negativa känslor som det kan ha svårt att ge uttryck åt. Man måste ge barnet en möjlighet att ge uttryck åt sina känslor.

Ofta känner föräldrarna sig osäkra inför föräldraskapet, särskilt om det är fråga om första barnet. Man har inom den internationella adoptionsverksamheten konstaterat att adoptivföräldrarna har nytta av samverkan med andra adoptivföräldrar eftersom man då kan diskutera sina gemensamma erfarenheter. Adoptionsrådgivningen och den internationella adoptionstjänsten borde därför uppmuntra adoptanterna att delta i någon form av gruppverksamhet. Adoptionstjänstorganen och andra aktörer ordnar gruppverksamhet för familjer som deltar i adoptionsrådgivning eller väntar på ett barn från utlandet efter att ha fått tillstånd av nämnden.

Då en familj önskar sig ett utländskt adoptivbarn skall man beakta att de flesta länder som överlåter barn som adoptivbarn har egna bestämmelser och kriterier enligt vilka de godkänner adoptanter. Enligt Haagkonventionen anses ett minimikrav vara att adoptanterna uppfyller samma förutsättningar som vid en nationell adoption. Vissa

länder ger barn som adoptivbarn endast till makar, i vissa länder ges barn som adoptivbarn även till ensamstående personer. Även en sådan sak som att makarna bott tillsammans före äktenskapet kan i vissa överlåtande länder anses som negativt.

9.1.7. Bedömning

Den socialarbetare som har hand om adoptionsrådgivningen har som uppgift att bedöma familjen med tanke på att barnets bästa uppfylls. Bedömningen är processartad och den görs under hela den tid som adoptionsrådgivningen pågår. Då familjen sannolikt siktar på en internationell adoption skall man vid bedömningen beakta de särskilda faktorer som krävs vid en internationell adoption. Den som har hand om adoptionsrådgivningen skall som ett resultat av bedömningen ha en klar syn på hur de som önskar sig ett adoptivbarn lämpar sig som adoptivföräldrar. I bedömningen skall man även ta ställning till eventuella begränsningar såsom barnets ålder eller antalet barn som skall adopteras samt motivera sin ståndpunkt.

Vid adoptionsrådgivningen kan man komma till resultatet att de sökande inte är lämpliga som föräldrar till ett adoptivbarn. De som önskar sig ett adoptivbarn borde dock kunna uppleva att de respekteras som människor trots att man inte kan förorda deras önskan om ett adoptivbarn.

9.1.8. Hemutredning

Vid internationella adoptioner är en hemutredning (beskrivning över adoptanterna) ett dokument som görs i slutet av adoptionsrådgivningens utredningsfas. Hemutredningen ligger som grund för beslutsfattandet vid nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland då den beviljar tillstånd för adoption. Dessutom förmedlar man med hjälp av hemutredningen uppgifter angående den familj som önskar ett barn samt en bedömning om familjens lämplighet som adoptivföräldrar till myndigheterna i barnets hemland. Då man gör upp en hemutredning är det bra att vara i kontakt med ett internationell adoptionstjänstorgan för att sådana specialfrågor som är viktiga för det överlåtande landet skall kunna beaktas.

Hur omfattande hemutredningen är varierar beroende på de enskilda behoven och familjens situation. I bilagan (s. 47) finns mera uppgifter om hur en utredning skall göras. Hemutredningen sänds till det internationella adoptionstjänstorganet.

9.2. Placeringsfasen

Efter att familjen förberetts inför adoptionen och efter att bedömningen av familjen är gjord kan man placera ett adoptivbarn i familjen. Vid inhemska adoptioner beslutar de instanser som tillhandahållit adoptionsrådgivning för de olika parterna om valet av adoptivföräldrar. Den som har hand om adoptionsrådgivningen har som uppgift att se till att barnet placeras hos adoptanten. Då det är fråga om att adoptera ett större barn skall man reservera tillräckligt med tid för de blivande föräldrarna och barnet att bekanta sig med varandra. Båda parterna skall förberedas inför dessa möten.

Tillfälliga placeringar av barnet ökar barnets känsla av otrygghet och man borde därför undvika sådana i mån av möjlighet. Ett nyfött barn kan placeras hos sina blivande adoptivföräldrar direkt från förlossningssjukhuset. Då skall man dock försäkra sig om att föräldrarna uttryckligen önskar en placering och att den som har hand om adoptionsrådgivningen är övertygad om att lösningen verkar att vara slutlig. Föräldrar som under graviditeten funderar på att ge sitt barn som adoptivbarn kan dock efter barnets födelse besluta sig för att behålla barnet.

9.3. Uppföljningsfasen

Innan adoptionen fastställs skall den som har hand om adoptionsrådgivningen följa med hur placeringen lyckas med tanke på barnets bästa. Detta förutsätter möten med familjen och besök hos familjen. Under uppföljningen är adoptionsrådgivningens uppgift att stöda barnet och familjen i att ömsesidigt anpassa sig till situationen. Inte ens det att man förberett sig bra räcker alltid till för att man skall kunna förstå vilka behov barnet

har. Ifall man anser att placeringen inte är lyckad, skall man vidta åtgärder för att trygga barnets bästa och vid behov söka en ny familj för barnet.

9.4. Fastställande av adoptionen

Då uppföljningstiden varit tillräckligt lång och den som har hand om adoptionsrådgivningen blivit övertygad om att det håller på att utvecklas ett positivt förhållande mellan barnet och adoptivföräldrarna, skall den som har hand om adoptionsrådgivningen se till att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd. Ärenden som gäller fastställande av adoption behandlas vid domstolen på den ort där adoptanten har hemvist (se kapitel 6).

Adoptionsrådgivningens syfte är att stöda barnet och familjen vid behov även efter att adoptionen är fastställd. Vid behov skall familjen hänvisas till exempel till familjerådgivningsbyrån eller annan sakkunniginstans för att få tillräcklig hjälp.

10. Adoptionsrådgivning för barnets biologiska föräldrar

Att avstå från sitt barn är en av de svåraste erfarenheterna i ett människoliv och att godkänna detta kräver tid. Föräldrarna tänker vanligtvis på sitt barns bästa och under den tid som adoptionsrådgivningen pågår kanske de kan mogna till insikt om att man vid oöverkomliga situationer kan visa sin kärlek till barnet kanske just genom att avstå från barnet.

Båda föräldrarna får adoptionsrådgivning, utom då faderskapet inte bekräftats. Om faderskapsbekräftelsen är anhängig skall ansökan om adoption göras först då faderskapsbekräftelsen är gjord. Då faderskapet bekräftats skall även fadern få adoptionsrådgivning.

Det är viktigt att sätta sig in i föräldrarnas syn på hur de klarar av att vara förälder till barnet. Föräldrarna skall informeras om alla de sociala tjänster och förmåner som de och barnet är berättigade till. Tillsammans med föräldrarna utreder man deras livssituation,

ekonomiska och sociala faktorer, förhållandet till de egna föräldrarna, förhållandet till barnets andra förälder, tidigare barn och graviditeter.

Föräldrarna skall ges en möjlighet att framföra önskemål angående barnets kommande hem. Man skall även göra det klart för föräldrarna att barnet kanske senare vill veta om sin bakgrund och frågor i anslutning till adoptionen. Det är bra för föräldrarna att veta att flera barn som vuxit upp som adoptivbarn vill träffa sina biologiska föräldrar då de nått vuxen ålder.

Hur länge adoptionsrådgivningen pågår är individuellt. Vanligtvis får de som beslutat sig för att ge sitt barn som adoptivbarn adoptionsrådgivning 2-4 gånger. Samtycke av barnets mor får inte tas emot tidigare än åtta veckor efter barnets födelse, för att modern skall ha tillräckligt med tid på sig att återhämta sig efter förlossningen och att tänka igenom saken.

Är föräldern omyndig, skall även föräldrarnas vårdnadshavare och förmyndare beredas tillfälle att vid domstol bli hörda i adoptionsärendet (31 § adoptionslagen). Om det är möjligt skulle det även vara bra att man under adoptionsrådgivningen kunde träffa en minderårig mors eller fars föräldrar och diskutera de känslor och tankar de har angående situationen samt stöda dem i att gå igenom situationen. Vårdnadshavare och förmyndare kan höras vid adoptionsrådgivningen och en skriftlig utredning om detta uppvisas för domstol.

Adoptionsrådgivning är även en förutsättning vid adoptioner inom familjen då den ena maken adopterar den andra makens barn. Även då skall man behandla de rättsverkningar och andra verkningar adoptionen har. Lagen angående vårdnad och umgängesrätt (9 §) möjliggör att vårdnaden anförtros vid sidan av eller i stället för föräldrarna även annan person som gett sitt samtycke till detta. Vid adoptioner inom familjen är det därför skäl att utreda om det kunde vara en tillräcklig åtgärd att vårdnaden anförtros föräldrarna tillsammans. Ärenden som gäller anförtroende av vårdnaden skall behandlas vid domstol. En adoption inom familjen berör även den av barnets biologiska föräldrar som bor på annat håll, och därför skall även denna förälder få adoptionsrådgivning.

Innan samtycket tas emot skall man för föräldrarna klarlägga syftet med, förutsättningarna för och rättsverkningarna av adoptionen. Föräldrarnas samtycke till adoptionen skall ges socialvårdsorganet eller adoptionsbyrån och över samtycket skall upprättas en handling som skall undertecknas av föräldrarna (11 § adoptionslagen). Justitieministeriet har fastställt formuläret för handlingen. En handling enligt samma formulär används även vid adoption inom familjen.⁹

Samtycket tas personligen emot av den tjänsteinnehavare som är underställd socialvårdsorganet och som i kommunen har hand om adoptionsrådgivningen eller av vederbörande arbetstagare vid adoptionsbyrån.

Utomlands kan förälder ge sitt samtycke till en tjänsteman vid Finlands utrikesförvaltning, vanligen en tjänsteman vid ambassaden, eller en konsul som har rätt att full-göra på notarius publicus ankommande uppgifter (10 § 1 mom. adoptionslagen). Förälders samtycke kan i främmande stat ges även med iakttagande av den form och det förfarande som skall följas enligt lagen i denna stat (36 § adoptionslagen).

Förälders samtycke kan vara

1. öppet, varvid föräldern ger sitt samtycke till att barnet ges som adoptivbarn till en person/personer som kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrån väljer, eller
2. samtycke till att barnet ges som adoptivbarn till någon särskild eller vissa särskilda adoptanter. Detta gäller särskilt adoption inom familjen och adoption av barn som är i familjevård.

Samtycket binder inte dess givare rättsligt, man kan alltså återta det ända tills domstolen fattat sitt beslut i ärendet.

En adoptionen kan av synnerligen vägande skäl fastställas även om föräldrarna eller den ena av dem inte gett sitt samtycke till adoptionen eller återtagit tidigare givet samtycke, såvida det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa och

⁹ Kommunernas socialvårdsorgan, adoptionsbyråerna och adoptionstjänstorganen får blanketter i enlighet med formuläret avgiftsfritt från Edita Ab.

att det, med beaktande av barnets bästa samt umgänget mellan barnet och föräldern, förhållandet mellan dem samt förhållandets natur, inte föreligger tillräckligt skäl till att föräldern inte gett sitt samtycke eller till att han återtagit givet samtycke. En adoption kan enligt de ovan nämnda grunderna fastställas även då förälder gå grund av sjukdom eller handikapp inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller då föräldrarnas vistelseort är okänd. I det senare fallet krävs intyg av polismyndigheterna om att man försökt få tag i föräldern utan resultat (9 § adoptionslagen).

11. Adoptionsrådgivning för barnet

Syftet med adoptionen skall förklaras för barnet på ett sätt som motsvarar barnets ålder. Med ett barn som redan lärt sig tala skall man sträva efter att utreda hur barnet förhåller sig till adoptionen och hur barnet förstår vad adoptionen innebär. Det är även viktigt att den person som har hand om rådgivningen hjälper barnet att uppfatta sin livssituation och att gå igenom sitt förflutna. Man skall reservera tid för barnet att ställa frågor och för att övervinna motståndet och rädslan. Ett av syftena med adoptionsrådgivning är att minska de svårigheter som uppstår då barnet måste skiljas och flytta. För att garantera en trygghetskänsla hos barnet kan det vara viktigt att en person som barnet känner, till exempel någon från barnhemmets personal, har kontakt med barnet även efter att barnet placerats hos adoptivfamiljen.

Samtycke av den som skall adopteras skaffas vid adoptionsrådgivningen om barnet fyllt 12 år. Samma gäller även yngre barn, om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja (8 § adoptionslagen). Över samtycke till adoption skall upprättas en handling som skall undertecknas av den som skall adopteras (11 § adoptionslagen). Samtycke behövs inte om barnet på grund av sjukdom eller handikapp inte kan uttrycka sin vilja. I ett sådant fall skall en utredning av specialistläkare uppvisas.

Om den som skall adopteras är minderårig och om hans eller hennes bästa står i strid med vårdnadshavarens eller förmyndarens intressen i adoptionsärendet, skall domstol förordna en god man att bevaka barnets bästa vid domstolsbehandlingen (17 § adoptionslagen).

12. Hjälp och stöd efter adoptionen

Den som har hand om adoptionsrådgivningen erbjuder barnet, de biologiska föräldrarna, adoptivföräldrarna och eventuella syskon hjälp och stöd i frågor i anslutning till adoptionen ännu till och med flera år eller årtionden efter adoptionen.

Adoptivbarnet skall i senare skeden av sitt liv ha möjlighet att få veta omständigheterna i anslutning till adoptionen. Särskilt adoptivbarn i puberteten vill ofta veta om sitt eget förflutna. En del av barnen vill även träffa sina biologiska föräldrar. Man skall dock beakta den förälderns åsikt som gett sitt barn som adoptivbarn och om föräldern vill och förmår träffa barnet. Barnet har rätt att få uppgifter ur de handlingar som berör barnet. Kommunernas socialvårdsorgan, adoptionsbyråerna och adoptionstjänstorganen skall förvara handlingar som gäller adoptivbarnet, dess föräldrar och adoptivföräldrar och som uppgjorts eller mottagits i samband med adoptionsrådgivningen eller internationell adoptionstjänst i minst 100 år räknat från det handlingarna uppgjordes (49 a § 1 mom. adoptionslagen). Ett adoptivbarn och dess vårdnadshavare samt adoptivbarnets avkomlingar har rätt att under nödvändig vägledning få uppgifter ur de ovan nämnda handlingarna. Uppgifter behöver dock inte lämnas ut, om det kan leda till fara för adoptivbarnets hälsa eller utveckling att uppgifter lämnas ut, eller om det i övrigt strider mot adoptivbarnets bästa eller annans enskilda bästa att uppgifter lämnas ut (49 a § 3 mom. adoptionslagen).

De som tillhandahåller adoptionsrådgivning kan i samarbete med adoptionstjänstorganen och adoptivfamiljerna stöda barnets möjligheter att utreda sitt förflutna. De barn som kommit via internationell adoption kanske vill bekanta sig med sitt hemland och skaffa uppgifter om sitt förflutna. Barnen lyckas dock inte alltid hitta sina föräldrar i ett främmande land. Det är även viktigt för adoptivföräldrarna att även efter adoptionen ha möjlighet att diskutera frågor i anslutning till adoptionen och barnets utveckling med den som har hand om adoptionsrådgivningen.

Man skall även vara beredd på att stöda och hjälpa de föräldrar som gett sitt barn som adoptivbarn. Ännu efter flera år vill en del ha uppgifter om barnet eller på nytt gå igenom frågor i anslutning till adoptionen.

IV INTERNATIONELL ADOPTION

13. Centrala principer för internationell adoption

De centrala principerna för internationell adoptionsverksamhet anges i konventionen om barnens rättigheter samt i konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (Haagkonventionen). Särskilt de länder som överlåter barn ansåg att det var viktigt att få till stånd dessa konventioner för att kunna trygga barnens bästa i samband med internationell adoptionsverksamhet och för att hindra sådant missbruk som då och då förekommer i samband med denna verksamhet. Konventionen om barnens rättigheter trädde internationellt i kraft år 1989 och Haagkonventionen för sin del år 1995. Finland har tillträtt båda konventionerna.

De centrala principerna för internationell adoptionsverksamhet anges i Haagkonventionen på följande sätt:

- 1) barnet bör för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse
- 2) primärt bör man vidta lämpliga åtgärder för att göra det möjligt för barnet att stanna kvar i sin ursprungsfamiljs vård
- 3) barn som inte kan erhålla en lämplig familj i sin ursprungsstat kan erbjudas fördelen av en varaktig familj genom internationell adoption
- 4) internationella adoptioner skall genomföras med beaktande av barnets bästa och med hänsyn till dess grundläggande rättigheter
- 5) bortförande av, försäljning av eller handel med barn skall förhindras.

För att de centrala principerna för internationell adoptionsverksamhet skall genomföras ingår i Haagkonventionen bestämmelser om samarbete mellan de fördragsslutande staterna. Samarbetet baserar sig på centralmyndigheter: varje fördragsslutande stat skall utse en centralmyndighet som skall ha till uppgift att fullfölja de skyldigheter som åläggs enligt Haagkonventionen. Staterna kan i sin nationella lagstiftning anförtro en del av centralmyndighetens uppgifter till andra myndigheter eller auktoriserade samman slutningar.

Samarbetet enligt Haagkonventionen baserar sig även på en arbetsfördelning mellan staterna. De behöriga myndigheterna och de auktoriserade sammanslutningarna i barnets ursprungsstat tillhandahåller adoptionsrådgivning för barnet, dess föräldrar och andra personer eller institutioner som har hand om barnet. De behöriga myndigheterna i barnets ursprungsstat är skyldiga att särskilt se till att alla de samtycken som behövs har getts innan barnet ges som adoptivbarn. De behöriga myndigheterna och de auktoriserade sammanslutningarna i den mottagande staten tillhandahåller adoptionsrådgivning för adoptanterna. De behöriga myndigheterna i den mottagande staten är särskilt skyldiga att konstatera att adoptanterna är dugliga och lämpliga som adoptivföräldrar.

Adoptioner som skett i enlighet med bestämmelserna om samarbete i Haagkonventionen och som intygats vara konventionsenliga, kan erkännas med stöd av konventionen som gällande i andra avtalsstater.

De bestämmelser om internationella adoptioner och adoptionsrådgivning som ingår i adoptionslagen har anpassats till konventionen om barnens rättigheter och Haagkonventionen. Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland verkar som centralmyndighet. Behöriga myndigheter är social- och hälsovårdsministeriet, kommunernas socialvårdsorgan samt domstolarna. Auktoriserade sammanslutningar är de adoptionstjänstorgan som beviljats tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet. Kommunernas socialvårdsorgan och de adoptionsbyråer som beviljats tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet tillhandahåller adoptionsrådgivning. Bestämmelserna i adoptionslagen om samarbete i internationell adoptionsverksamhet tillämpas i förhållande till var och en främmande stat, det har alltså ingen betydelse om staten är part i Haagkonventionen eller inte.

Att fastställa en adoption som skett i främmande stat och att häva ett adoptivförhållande behandlas i kapitlen 17 och 18.

14. Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland

Som särskild sakkunnigmyndighet i internationella adoptionsärenden fungerar nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (nämnden för adoptionsärenden) som är

underställd social- och hälsovårdsministeriet (20 § adoptionslagen). Statsrådet förordnar nämnden för fem år i sänder (5 § förordningen om nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland). Nämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt ett tillräckligt antal andra medlemmar. Nämndens ordförande och vice ordförande skall vara företrädare för social- och hälsovårdsministeriet. Övriga medlemmar är representanter för utrikesministeriet, justitieministeriet, utlänningsverket, det kommunala barnskyddsarbetet samt forskningen och utvecklingen av socialvården och varje av social- och hälsovårdsministeriet godkänt adoptionstjänstorgan.

Nämnden är en sådan centralmyndighet i Finland som avses i artikel 6 i Haagkonventionen. Nämnden skall (1 § förordningen om nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland):

- 1) *insamla och förvara material om främmande staters lagstiftning angående adoption och internationell adoptionstjänst samt på begäran lämna myndigheter och adoptionstjänstorgan uppgifter därom,*
- 2) *följa med den internationella utvecklingen i internationella adoptionsärenden,*
- 3) *följa med hur den konvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner som ingicks i Haag den 29 maj 1993 (Haagkonventionen) tillämpas i Finland och vid behov vidta åtgärder för dess tillämpning,*
- 4) *samarbeta med centralmyndigheterna eller organ som sköter en central myndighets uppgifter i de stater som är part i Haagkonventionen i syfte att uppnå de mål som uppställt i konventionen och för utbyte av den information som avses i konventionen,*
- 5) *för bestämd tid godkänna i 21 § 2 mom. adoptionslagen (153/1985) nämnda utländska adoptionstjänstorgan med vilka finskt adoptionstjänstorgan får samarbeta, och återkalla tidigare godkännande,*
- 6) *bevilja de tillstånd till adoption som avses i 25 § adoptionslagen,*
- 7) *avge de utredningar som avses i 44 § adoptionslagen samt de utlåtanden som avses i 45 och 46 §, 47 a § 2 mom. och i 50 § 2 mom. adoptionslagen samt de utlåtanden som avses i 7 § 2 mom. adoptionsförordningen (508/1997),*
- 8) *sköta de uppgifter som enligt Haagkonventionen tillkommer en central myndighet och som inte i lag, förordning eller genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet har anförtrotts att skötas av ett annat organ, samt förelägga social- och hälsovårdsministeriet initiativ och framställningar för att utveckla den internationella adoptionsverksamheten.*
- 9)

15. Internationell adoptionstjänst

15.1. Syfte

Om någon som är bosatt i Finland ämnar adoptera ett barn under 18 år som är bosatt i en främmande stat skall denne begära internationell adoptionstjänst av ett adoptionstjänstorgan (24 § adoptionslagen). Skyldigheten att begära adoptionstjänst gäller finska medborgare som är bosatta i Finland samt medborgare i utländsk stat som är bosatta i Finland.

Om det under adoptionsrådgivningen visar sig att klienten önskar sig ett adoptivbarn från utlandet, skall klienten hänvisas till att begära adoptionstjänst.

Syftet med internationell adoptionstjänst är att:

- 1) förmedla en adoptant som är bosatt i Finland för ett barn under 18 år som är bosatt i främmande stat och som behöver adoptivföräldrar,
- 2) bistå vid åtgärder som gäller fastställande av adoption, samt
- 3) hjälpa och stöda barnet och adoptivföräldrarna, vid behov också efter det adoptivförhållandet har fastställts.

15.2. Att ordna adoptionstjänst och dess uppgifter

Internationell adoptionstjänst tillhandahålls av de organ som har fått tillstånd till det av social- och hälsovårdsministeriet (adoptionstjänstorgan). Tillstånd kan på ansökan beviljas kommunens socialvårdsorgan, en samkommun eller någon annan kommunal sammanslutning eller en i Finland registrerad förening (50 § adoptionslagen).

Social- och hälsovårdsministeriet har beviljat tillstånd till internationell adoptionstjänst för följande sammanslutningar:

- Helsingfors stads socialnämnd, Andra linjen 4 A, 00530 Helsingfors, tfn (09) 310 4011
- Interpedia rf, Skolgatan 10 B, 65100 Vasa, tfn (06) 320 9740
- Rädda Barnen rf, Lappbrinken 2, PB 177, 00181 Helsingfors, tfn (09) 694 0422

Social- och hälsovårdsministeriet leder adoptionstjänstorganens verksamhet och övervakar att de förutsättningar som krävs för tillståndet gäller under hela den tid som tillståndet är i kraft.

Ett adoptionstjänstorgan skall uppfylla följande förutsättningar (artikel 11 i Haagkonventionen och 50 § adoptionslagen):

- organet skall ledas och bemannas av personer som genom sina etiska normer och sin utbildning eller erfarenhet är kvalificerade att arbeta med internationella adoptionsärenden
- organet skall bedriva endast icke vinstgivande verksamhet
- organet skall vara föremål för tillsyn av statens behöriga myndigheter vad gäller dess sammansättning, verksamhet och finansiella situation
- startandet av verksamheten kan anses vara ändamålsenligt med tanke på ordnandet av adoptionstjänsten.

Adoptionstjänstorganets uppgifter är åtgärder i anslutning till att förmedla barn. Bedömningen om huruvida familjen är lämplig görs vid adoptionsrådgivningen. Adoptionstjänstorgan skall enligt bestämmelserna (10 § adoptionsförordningen):

- 1) *i det syfte som anges i 19 § adoptionslagen samarbeta med utländska adoptionstjänstorgan,*
- 2) *ge upplysningar om förutsättningarna för internationell adoption till den som ämnar adoptera barn under 18 år som finns utomlands,*
- 3) *se till att adoptanten begär adoptionsrådgivning enligt 28 § adoptionslagen,*
- 4) *bistå adoptanten med att anskaffa och låta översätta de handlingar och intyg som behövs vid internationell adoption*
- 5) *se till att de handlingar som behövs skickas utomlands,*
- 6) *ge de godkännanden som avses i artikel 17 punkt c i Haagkonventionen samt sköta de uppgifter som avses i artikel 17 punkt b, artikel 19 och artikel 21 stycke 1 punkt b och c i Haagkonventionen*
- 7) *bistå vid åtgärder som gäller barnets flyttning till Finland,*
- 8) *tillsammans med den som tillhandahåller adoptionsrådgivning följa med hur placeringen lyckas och skicka rapporterna om placeringen till det utländska adoptionstjänstorganet och, om placeringen misslyckas, bistå kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrå i de åtgärder som gäller barnet,*
- 9) *se till att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd och, om det är fråga om en sådan adoption som avses i Haagkonventionen, åtgärder för att få ett intyg på att adoptionen skett i enlighet med Haagkonventionen*
- 10) *i Finland och till utlandet förmedla de avgifter som enligt 23 § 2 mom. adoptionslagen uppburits hos adoptanten,*

- 11) underrätta utländskt adoptionstjänstorgan och nämnden för adoptionsärenden om adoption som fastställts i Finland,*
- 12) underrätta nämnden för adoptionsärenden och befolkningsregistercentralen om adoption som fastställts utomlands, samt*
- 13) sköta andra uppdrag som givits av social- och hälsovårdsministeriet.*

Ett adoptionstjänstorgan kan upphöra med att tillhandahålla adoptionstjänst för en adoptant, om adoptanten inte uppfyller de förutsättningar som de utländska adoptionstjänstorgan som adoptionstjänstorganet samarbetar med har ställt, eller om det annars är uppenbart att verksamheten inte kan leda till en adoption. Det kan i så fall till exempel vara fråga om betydande förändringar i familjens situation, till exempel äktenskapsskillnad.

Adoptionstjänstorganet kan samarbeta endast med sådan myndighet, organisation eller annat organ med motsvarande serviceuppgifter utomlands som nämnden för adoptionsärenden godkänt (utländskt adoptionstjänstorgan). Detta betyder att adoptionstjänstorganen kan förmedla barn endast från de stater där det finns ett samarbetsorgan som nämnden godkänt. Kontakten utomlands sker endast genom adoptionstjänstorganet.

Att anlita adoptionstjänst är nödvändigt alltid då en person som är bosatt i Finland ämnar adoptera ett barn från utlandet. Om man inte använt sig av denna tjänst kan nämnden för adoptionsärenden inte ge tillstånd till adoptionen.

Olaga förmedling av adoptivbarn är enligt adoptionslagen en straffbar gärning (53 § adoptionslagen).

15.3. Kostnader och avgifter

För internationell adoptionstjänst kan adoptionstjänstorgan uppbära avgift (23 § adoptionslagen och 13 § adoptionsförordningen).

Adoptionstjänstorganet kan dessutom hos adoptanten uppbära ersättning för sådana kostnader som uppkommit i adoptantens ärende (23 § 2 mom. adoptionslagen). Sådana kostnader är (14 § adoptionsförordningen):

- 1) arvoden och avgifter för anskaffande, översättning, bestyrkande och skickande av*

handlingar som behövs när internationell adoptionstjänst tillhandahålls och adoption fastställs,

- 2) arvoden och avgifter för utomlands vidtagna rättsliga åtgärder gällande adoptionen,*
- 3) arvoden och avgifter för inlösen, översättning, bestyrkande och skickande av adoptionsbeslut och andra beslut och handlingar som behövs i ärendet,*
- 4) arvoden och avgifter för tolkning,*
- 5) arvoden och avgifter för adoptionstjänstorganets utomlands verksamma kontaktpersons tjänster och resor samt avgifter som erlagts för åtgärder som vidtagits av utländskt adoptionstjänstorgan,*
- 6) utgifter för vård av och underhåll för den som skall adopteras, samt*
- 7) resekostnader för barnet och dess adoptivföräldrar eller barnets ledsagare samt övriga i ärendet nödvändiga resekostnader.*

Adoptionstjänstorganet kan fordra att kostnaderna betalas i förskott eller att godtagbar säkerhet ställs för betalningen (23 § adoptionslagen och 14 § adoptionsförordningen). På begäran skall adoptionstjänstorganet på förhand skriftligen ge adoptanten en beräkning på kostnaderna i adoptantens adoptionsärende. Adoptionstjänstorganet kan uppbära ersättning för de kostnader som verksamheten förorsakat även om åtgärderna inte leder till adoption.

Att anlita internationell adoptionstjänst förutsätter inte medlemskap i den förening som tillhandahåller tjänsten.

16. Hur framskrider en internationell adoption

Då en familj önskar adoptera ett barn som befinner sig utomlands sker detta på följande sätt:

1) Förfrågan

Familjen hör sig för om möjligheten till adoption antingen hos ett internationellt adoptionstjänstorgan eller hos hemkommunen. De skall då hänvisas till att anlita internationell adoptionstjänst och att begära adoptionsrådgivning.

2) Adoptionstjänst

Av de internationella adoptionstjänstorganen (Helsingfors stads socialnämnd, Interpedia rf och Rädda Barnen rf) får de familjer som önskar sig ett adoptivbarn information om

möjligheten till internationell adoption, om bestämmelser och tjänster i anslutning till detta samt praktiska frågor i anslutning till adoptionsförfarandet.

3) Adoptionsrådgivning

En adoption förutsätter alltid adoptionsrådgivning, som tillhandahålls av socialvårdsorganet i hemkommunen eller av en adoptionsbyrå (Rädda Barnet rf.). (Se avsnitt III.)

4) Tillstånd av nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland

Nämndens tillstånd ansöks genom adoptionstjänstorganets förmedling. Till ansökan bifogas ett intyg om internationell adoptionstjänst, hemutredningen som gjorts i samband med adoptionsrådgivningen, ämbetsbevis över de sökande samt andra eventuella bilagor. Nämnden bedömer om sökandena uppfyller förutsättningarna för internationell adoption enligt adoptionslagen. På basis av det tillstånd som nämnden beviljat är en adoption som fastställts i en främmande stat utan särskild åtgärd giltig även i Finland. Tillstånd beviljas för högst två år i taget. Tillståndets giltighetstid kan på ansökan förlängas (27 § adoptionslagen).

5) Adoptionstjänstorganets kontakter med utländskt adoptionsorgan

Valet av utländskt adoptionstjänstorgan sker bland annat utgående från de sökandes önskemål och de förutsättningar som de utländska adoptionstjänstorganen ställer på de sökande.

Adoptionstjänstorganet ger de sökande anvisningar angående de handlingar som det utländska adoptionstjänstorganet förutsätter, om översättning och bestyrkande av dem. Adoptionstjänstorganet är i kontakt med det utländska adoptionstjänstorganet och sänder det de handlingar som behövs, översatta och bestyrkta på ändamålsenligt sätt. Handlingarna, översättningen och bestyrkandet av dem bekostas av familjen som ansöker om adoption.¹⁰ Kontakten utomlands sker endast via det finländska adoptionstjänstorganet.

¹⁰ Utländskt adoptionstjänstorgan förutsätter i allmänhet följande handlingar: 1) tillstånd av nämnden för adoptionsärenden, 2) hemutredning av den som tillhandahållit adoptionsrådgivning, 3) läkarintyg över de

Vilka olika skeden som ingår i behandlingen av ansökan och hur lång tid det tar varierar beroende på land och utländskt adoptionstjänstorgan. Efter att handlingarna anlänt till det utländska adoptionstjänstorganet, framskrider adoptionsprocessen enligt lagarna och praxisen i landet i fråga. Utländska myndigheter och adoptionstjänstorgan fungerar i sin egen kultur på sitt eget sätt och detta kan skilja sig från det vi är vana vid i Finland.

I bakgrunden finns dock den process som lagstiftningen i vart och ett land som överlåter barn kräver och denna process är ibland till och med mycket invecklad. Det finländska adoptionstjänstorganet är i kontakt med det utländska adoptionstjänstorganet och följer med hur ansökan framskrider och informerar sökandena om frågor i anslutning till deras ansökan.

I allmänhet kommer först en anmälan om att sökandena godkänts som adoptivföräldrar. Sedan sänder det utländska adoptionstjänstorganet det finländska adoptionstjänstorganet uppgifter om att sökandena valts till blivande adoptivföräldrar för ett visst barn.

Vanligen får de sökande en skriftlig rapport om barnets bakgrund och hälsotillstånd.

Av de sökande förutsätts att de skriftligt förbinder sig att ta emot just detta barn.

Myndigheterna i Ryssland och Estland förutsätter även att sökandena besöker barnet innan barnet kommer till Finland.

6) Att avhämta barnet

De flesta stater förutsätter att de blivande föräldrarna själv hämtar barnet och träffar representanten för det utländska adoptionstjänstorganet. På så sätt vill den överlåtande staten försäkra sig om att barnet får ett gott hem. Länderna har sina egna bestämmelser om hur adoptionen skall fastställas. I vissa länder är de sökande tvungna att vänta på beslutet om adoption i barnets hemland i flera veckor eller till och med i 1-2 månader.

Med tanke på barnet kan detta vara positivt, eftersom familjen och barnet på så sätt hinner bekanta sig med varandra innan de reser från landet. Det är även bra för familjen att bekanta sig med barnets hemland, dess seder och kultur samt gärna med personer som vårdat barnet.

sökandes hälsotillstånd, 4) ämbetsbevis, 5) intyg över arbetsförhållande och lön, 6) straffregisterutdrag och 7) förbindelse att sända en utredning om placeringen till det utländska adoptionstjänstorganet.

7) Fastställande av adoptionen

En adoption fastställs i allmänhet i det land där barnet är fött, men i vissa fall först i Finland (se kapitlen 6 och 17).

8) Uppföljningsfasen

Den som har hand om adoptionsrådgivningen följer tillsammans med adoptionstjänstorganet med hur placeringen lyckas innan adoptionen fastställs.

17. Fastställande av en internationell adoption

En adoption fastställs oftast i det land där barnet är fött redan innan barnet kommer till Finland med sina adoptivföräldrar. Adoptionstjänstorganet meddelar detta till nämnden för adoptionsärenden, befolkningsregistercentralen och den som tillhandahållit adoptionsrådgivningen. I vissa fall fastställs en adoption i det land där barnet är fött först efter en viss tid som barnet varit placerat i den nya familjen (till exempel i Thailand). Myndigheterna i det land där barnet är fött fastställer adoptionen på basis av den beskrivning om placeringen av barnet som de fått av den som tillhandahållit adoptionsrådgivning. I vissa fall har förmyndarskapet och/eller vårdnaden överflyttats med beslut av de behöriga myndigheterna i det land där barnet är fött på de blivande adoptivföräldrarna (till exempel i Indien). I dessa fall fastställs adoptionen vid domstol i Finland efter att barnet kommit till Finland. Både den som har hand om adoptionsrådgivningen och adoptionstjänstorganet är skyldiga att se till att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd. Den som har hand om adoptionsrådgivningen skall bistå när en ansökan om fastställande av adoption uppgörs, om han eller hon anser adoptionen vara till barnets bästa och adoptionen inte skulle ske mot barnets eller dess förälders vilja (4 § adoptionsförordningen). Efter att ha erhållit meddelande från befolkningsregistercentralen om adoption av minderårigt barn, skall den som har hand om adoptionsrådgivningen underrätta adoptionstjänstorganet om detta (18 § adoptionsförordningen).

Barnets rättsliga ställning kan inte jämföras med ett biologiskt barns rättsliga ställning förrän adoptionen är fastställd. Ifall föräldrarna avlider under denna tid, ärver inte barnet

dem och får inte heller familjepension eller andra motsvarande förmåner. Under tiden från det barnet anländer till det adoptionen fastställs kan barnets rättsliga ställning tryggas till exempel med ett testamente. Om man vill att barnet är förmånstagare beträffande försäkringar skall detta särskilt ombesörjas. Då adoptionen är fastställd får barnet finskt medborgarskap om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare (3 b § medborgarskapslagen 401/1968).

Om adoptionen inte är fastställd i barnets ursprungsland följer den som har hand om adoptionsrådgivningen tillsammans med adoptionstjänstorganet med hur placeringen lyckas med hänsyn till barnets bästa. Vid behov stöder man barnet och adoptivföräldrarna att ömsesidigt anpassa sig till situationen och om det eventuellt skulle uppstå problem. Om placeringen misslyckas skall adoptionstjänstorganet bistå den som har hand om adoptionsrådgivningen i att vidta nödvändiga åtgärder för att tillgodose barnets bästa (18 § 1 mom. 3 punkten adoptionslagen och 10 § 1 mom. 8 punkten adoptionsförordningen). Om adoptionen skall fastställas i Finland skall den som har hand om adoptionsrådgivningen se till att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd (18 § 1 mom. 4 punkten adoptionslagen).

Vid internationella adoptioner vill de länder som överlåter barn ha uppgifter om barnets förhållanden, uppväxt och utveckling även efter att adoptionen är fastställd. De myndigheter som placerat barn i annat land förutsätter rapporter om hur barnet anpassat sig både av den som har hand om adoptionsrådgivningen och av familjen,

för att försäkra sig om att adoptionen lyckats. Familjens rapporter önskas ännu efter flera år efter att adoptionen fastställts.

18. Erkännande av adoption och hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat

Det är inte ovanligt att personer som på grund av arbete eller annan orsak bor utomlands adopterar ett barn där enligt lagstiftningen i landet i fråga. En adoption som skett i en främmande stat är utan särskild åtgärd giltig i Finland, om vardera adoptanten vid

tidpunkten för adoptionen antingen var bosatta eller hade sitt hemvist i eller var medborgare i denna stat, eller om adoptionen är giltig i den stat där adoptanterna vid tidpunkten för adoptionen var bosatta eller hade sitt hemvist (38 § 1 mom. adoptionslagen).

Om adoptanterna eller den som skall adopteras vid tidpunkten för adoptionen är bosatta i Finland, förutsätts alltid innan adoptionen fastställs i Finland eller utomlands tillstånd av nämnden för adoptionsärenden. En adoption som skett i en främmande stat och för vilken tillstånd av nämnden för adoptionsärenden borde ha sökts är utan särskild åtgärd giltig i Finland endast om tillstånd beviljats. Om tillståndet av nämnden för adoptionsärenden saknas är en adoption, som skett i en främmande stat, giltig i Finland endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den (38 § 2 mom. och 4 mom. adoptionslagen).

En adoption som fastställts i en främmande stat som är part i Haagkonventionen och som där intygats vara konventionsenlig är dock alltid utan särskild åtgärd giltig i Finland (38 § 3 mom. adoptionslagen).

Ett fastställt adoptivförhållande kan inte hävas i Finland. Hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat är dock utan särskild åtgärd giltig i Finland, om adoptivbarnet och vardera adoptivföräldern vid tidpunkten för hävningen antingen har haft hemvist i denna stat eller varit dess medborgare. Likaså är en hävning giltig i Finland om hävningen är giltig i de stater där adoptivbarnet och adoptivföräldrarna vid tidpunkten för hävningen har haft hemvist. Annan hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat är giltig i Finland endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den (39 § adoptionslagen).

19. Nordiska adoptioner

Vid adoptioner inom Norden tillämpas den mellan Finland, Island, Norge, Sverige och Danmark ingångna konventionen innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmyndarskap (Äktenskapskonventionen; FördrS 20/1931). Bestämmelserna i konventionen angående adoptioner har medtagits i adoptionslagen. Beträffande de nordiska länder som tillträtt Haagkonventionen

tillämpas dessutom Haagkonventionen vid adoptioner mellan dessa länder.

Äktenskapskonventionen tillämpas då både adoptanten eller adoptanterna och den som skall adopteras är medborgare i de konventionsländer som nämns ovan och då adoptanten har hemvist i någon av dessa stater. Ansökan om adoption prövas då i den stat där adoptanten har hemvist. Ansökan prövas i Finland om åtminstone en av adoptanterna har hemvist här. Vid prövning av ansökan tillämpas i varje stat där gällande lag, i Finland alltså adoptionslagen, och därför skall adoptanten begära internationell adoptionstjänst och ansöka om nämndens tillstånd.

Är den som skall adopteras under 18 år och har hemvist i den stat vars medborgare han eller hon är, skall domstol ge barnskyddsmyndigheterna i barnets hemland möjlighet att avge yttrande innan ansökan behandlas (artikel 12 i äktenskapskonventionen). Då socialvårdsmyndigheten i en finländsk kommun avger sitt yttrande skall de bestämmelser och anvisningar som nämnts i samband med adoptionsrådgivning följas i tillämpliga delar. Då ansökan görs i Finland skall sökanden förete en utredning över att adoptanten fått tillstånd till adoptionen av nämnden för adoptionsärenden (29 § adoptionslagen). Även då det gäller nordiska adoptioner skall en adoptant som bor i Finland begära internationell adoptionstjänst och ansöka om tillstånd till adoptionen av nämnden för adoptionsärenden. En adoptant som bor i ett annat nordiskt land skall ansöka om tillstånd till adoptionen, om det barn som skall adopteras bor i Finland. Socialvårdsmyndigheten i kommunen eller adoptionsbyrån får ge det yttrande som avses i artikel 12 i äktenskapskonventionen endast om nämnden för adoptionsärenden gett tillstånd till adoptionen.

Beslut om fastställande av adoption eller hävning av adoptivförhållande, som meddelats i de nordiska länderna är giltig i Finland utan särskild åtgärd (artikel 22 i äktenskapskonventionen och 40 § adoptionslagen). En adoption som fastställts i ett annat nordiskt land är giltig i Finland även om nämnden för adoptionsärenden inte gett sitt tillstånd till adoptionen.

20. Adoption från Finland till främmande stat

Eftersom det i Finland finns flera som vill ha ett adoptivbarn än vad det finns adoptivbarn, får de finländska adoptivbarnen vanligen adoptivföräldrar i hemlandet. Det kan dock uppstå situationer där ett minderårigt barn som bor i Finland önskas som adoptivbarn utomlands. En sådan situation kan uppstå om det redan grundats ett förälder-barnförhållande mellan barnet och de blivande adoptivföräldrarna.

I situationer där adoptanten är bosatt i främmande stat och barnet som är under 18 år är bosatt i Finland skall adoptanten ansöka om tillstånd av nämnden för adoptionsärenden. Även då skall ett adoptionstjänstorgan anlitas.

V BILAGOR

UPPGIFTER SOM SKALL UPPGES I HEMUTREDNINGEN

Hemutredningens omfattning är i allmänhet 4-8 sidor. Det är bra att använda följande rubricering vid handlingens disposition.

1. De sökandes personuppgifter

Namn, födelsetid, år då äktenskapet ingåtts, yrke, barnens namn och födelsetid, adress och telefonnummer. Uppgifter om alla personer som bor i samma hushåll.

2. Den socioekonomiska situationen

Uppgifter om utbildning och arbetserfarenhet. Den nuvarande arbetsplatsen, hur länge personen varit anställd där, den dagliga arbetstiden samt uppgifter om huruvida arbetet eventuellt förutsätter boende på annan ort eller utomlands. Lön och övriga inkomster (brutto/netto), egendom, tillgångar, skulder och skötsel av skulder, utkomsten i förhållande till levnadskostnaderna på orten.

En beskrivning av bostaden och hemtrakten särskilt med tanke på hur de lämpar sig för barn. Uppgifter om familjens övriga bostäder i hemlandet och utomlands. Tillgång på service, arrangemang och anskaffningar med anledning av barnet. Hur man tänkt ordna dagvården och skolgången för barnet.

Familjens framtidsplaner som på ett betydande sätt kan inverka på familjens socioekonomiska situation.

3. Hälsotillstånd

Bedömningen skall grunda sig på läkarintyg. Utredning om de sökandes fysiska och psykiska tillstånd. Andra familjemedlemmars eventuella problem beträffande hälsan. För kroniska sjukdomar behövs intyg av specialistläkare där prognosen och en bedömning av hur sjukdomen inverkar på familjesituationen och barnskötseln framgår. En bedömning av alkoholbruket om det är nödvändigt.

4. Bakgrundsfakta och förhållandet till anhöriga

Båda sökandes bakgrund: en kort beskrivning av olika skeden i livet, inklusive eventuella tidigare äktenskap. Förhållandet till de egna föräldrarna, syskonen och andra anhöriga. Hur familjemedlemmarna och anhöriga förhåller sig till en adoption av ett barn från ett annat land. Särskilt för ensamstående personer: vem kan hjälpa och stöda då det gäller att fostra barnet? Vem tar hand om barnet om sökanden tillfälligt skulle vara förhindrad att själv ta hand om det? I vilken mån ingår i barnets fostran en modell av det andra könet då det gäller ensamstående sökanden?

5. Motiven samt önskemålen beträffande barnet

Varför vill de sökande adoptera ett barn från ett annat land? Hur länge har man funderat på saken? På vilka grunder fattade man beslutet? Hur har de sökande behandlat en eventuell barnlöshet? Vad betyder barnlösheten för dem numera? Är en eventuell behandling av barnlösheten slutförd?

Hurdant barn önskar sig de sökande? På vad grundar sig deras önskemål? Kan de tänka sig att vårda ett barn som har något slag av handikapp? Ifall familjen önskar syskon, vilka aspekter hänför sig till detta?

6. Förmågan att uppfostra och beredskapen inför en internationell adoption

Hurdan erfarenhet har de sökande av barn? Hurdan syn på uppfostran har de och vilka uppfostringsprinciper tycker de är viktiga? Om familjen har barn, hur har man uppfostrat dessa barn? Hur förhåller sig de andra barnen till adoptionsplanerna?

Hur beskriver de sökande sig själv, sina karaktärsdrag och sin livsföring? Hurdana människorelationer har de? Vad har de för intressen? Har de skaffat sig några specialfärdigheter? Deltar de i förenings- eller annan verksamhet? Av vem kan de vid behov få konkret hjälp då det gäller att sköta barnet?

Hurdant är förhållandet mellan makarna? Hur löser de meningsskiljaktigheter? Hurdana värderingar och attityder har de? Hur accepterar de olikheter? Anser båda att förhållandet är tillfredsställande? Om makarna länge varit gifta, har familjen beredskap inför de stora förändringar som barnet medför? Hur har makarna förberett sig på att ändra

sin tidsdisposition? Är de sökande medvetna om att barnet eventuellt i början fäster sig endast vid den ena föräldern?

Är de sökande medlemmar i något kyrkligt eller annat religiöst samfund? (Då man uppger frågor i anslutning till religion skall man beakta att myndigheterna i vissa av de länder som överlåter barn inte vill att man betonar trosfrågor och i vissa länder anser man igen att detta är viktigt).

Hur har de sökande förberett sig på en internationell adoption? Är de beredda på att själv hämta hem barnet från utlandet? Känner de till de anpassningsproblem som ofta uppstår i samband med en internationell adoption? Hur har de förberett sig på besvikelser och kan de söka stöd och hjälp om det eventuellt uppstår problem? Vet de var de kan få stöd? Finns det på orten utläningar eller annan internationell verksamhet? Kan ett barn med ett avvikande utseende bli föremål för negativ uppmärksamhet i omgivningen i fråga? Hur har föräldrarna tänkt sig att de går till väga om barnet blir utsatt för mobbning? Hur klarar de av omgivningens kommentarer o.dyl. om barnet som har ett avvikande utseende?

Hurdan kunskap eller erfarenhet har de sökande om främmande kulturer (resor, vistelse utomlands osv.)? Hur har makarna förberett sig på att språkligt kommunicera med barnet?

7. Arbetstagarens bedömning

Lämpar sig familjen som adoptant för ett barn från en främmande stat? Hur kommer de sökande sannolikt att klara av barnets primära vård och särbehov? Ställer deras ålder eller andra faktorer begränsningar beträffande barnets ålder, kön el.dyl.? Ifall familjen samtidigt vill ha två eller flera barn (syskon), är detta realistiskt, har familjen fysiska och psykiska resurser för det? Bedömningarna skall anges med motiveringar.

8. En beskrivning av hur ärendet beretts

Arbetstagarens/arbetstagarnas namn, verksamhetsställe, tjänsteställning. Beträffande sammankomsterna anges tider, platser (hembesöken specificerade) och personer.

Virhe.

Eventuella andra personer av vilka man fått uppgifter i ärendet. Underskrifter. Stämpel.

HUOM!

Tässä kohtaa ensimmäisenä on "nolla"-sivu sen takia, koska allaolevat lait on tehty lainlaatijan pohjalle (wp 5.2) , joka sisältää "sisäänrakennetun" määrittelyn, että sivunumeroa ei tule ensimmäiselle sivulle. Juokseva sivunumerointi onnistui siten tällä tavalla, eli sivulta 51 alkaa nyt tämä wp 5.2:lla tehty Adoptionslag ja sitä seuraavat muut asetus- yms. tekstit, (Wordilla tehty osuus päättyy siis sivuun 50). Eli ensin word 6.0:lla tehty oppaan teksti ja sitten tätä lainlaatijan pohjaa vaativat liitetekstit suoraan perään.

SIIS: JOS TÄMÄN ENSIMMÄISEN SIVUN OTTAA POIS, NIIN SEURAAVALLE SIVULLE EI TULE MITÄÄN SIVUNUMEROA LAINLAATIJAN MÄÄRITYKSISTÄ JOHTUEN. TEKSTIN TÄLTÄ SIVULTA VOI TIETENKIN POISTAA. TERV. ANU TELEN

Adoptionslag

153/1985

1 kap.

Förutsättningarna för adoption

1 §

Syftet med adoption är att främja barnets bästa genom att ett förälder-barnförhållande fastställs mellan den som skall adopteras och adoptanten.

Adoption fastställs genom beslut av domstol.

2 §

Adoption av minderårigt barn kan fastställas, om adoptionen prövas vara till barnets bästa och det har utretts att barnet kommer att få god vård och uppfostran. Då fastställande av adoption söks, skall domstolen föreläggas utredning om att barnet är i adoptantens vård eller att denne annats sörjer för barnets vård och uppfostran.

Adoption av den som nått myndig ålder kan fastställas, om det utretts att denne såsom minderårig vårdats och uppfostrats av adoptanten och att adoption inte kunnat fastställas medan barnet var minderårigt eller att andra därmed jämförbara synnerligen vägande skäl för adoption föreligger.

3 §

Adoption kan inte fastställas, om vederlag givits eller utfästs med anledning av adoptionen eller om någon annan än adoptanten med tanke på fastställande av ett adoptivförhållande betalt eller förbundit sig att betala ersättning för barnets underhåll.

Överenskommelse eller förbindelse att betala sådant vederlag eller underhåll som avses i 1 mom. är ogiltig.

4 §

Eget barn kan inte adopteras. Adoptant kan dock adoptera eget barn som tidigare givits som adoptivbarn.

5 §

Adoptant skall ha fyllt 25 år.

Adoption kan dock fastställas, om adoptanten har fyllt 18 år och den som skall adopteras är adoptantens makes barn eller hans eget barn som tidigare givits som adoptivbarn, eller om andra synnerligen vägande skäl för adoption föreligger.

6 §

Makar kan under äktenskapet adoptera barn endast gemensamt, om inte annat stadgas i 2 och 3 mom.

Make kan ensam adoptera sin makes barn eller eget barn som tidigare givits som adoptivbarn.

Make kan ensam adoptera barn, om den andra maken på grund av sjukdom eller handikapp inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller om den andra makens vistelseort är okänd.

7 §

Andra än makar kan inte adoptera barn gemensamt.

8 §

Adoption kan inte fastställas utan samtycke av den som skall adopteras, om denne har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte, om barnet på grund av sjukdom eller handikapp inte kan uttrycka sin vilja.

Adoption kan ej heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

9 §

Adoption av minderårig kan inte fastställas, om ej barnets föräldrar givit sitt samtycke därtill och annat inte stadgas i 2 eller 3 mom. eller i 36 § 2 mom.

Adoption kan av synnerligen vägande skäl fastställas även om föräldrarna eller den ena av dem inte givit sitt samtycke till adoptionen eller återtagit tidigare givet samtycke, såvida det provas att adoptionen på ett

uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa och att det, med beaktande av barnets bästa samt umgänget mellan barnet och föräldern, förhållandet mellan dem samt förhållandets natur, inte föreligger tillräckligt skäl till att föräldern ej givit sitt samtycke eller till att han återtagit givet samtycke.

Adoption kan enligt grunderna i 2 mom. fastställas även då förälder på grund av sjukdom eller handikapp inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller då föräldrarnas vistelseort är okänd.

10 §

Föräldrarnas samtycke till adoption skall ges till det organ som kommunen utser (*kommunens socialvårdsorgan*) och som

avses i 6 § (736/1992) socialvårdslagen eller till den adoptionsbyrå som avses i 3 kap. Utomlands skall samtycke ges till den som enligt 6 § lagen om utrikesförvaltningen

(1164/1987) kan fullgöra uppgifter som ankommer på notarius publicus eller så som 36 § 1 mom. stadgar. Närmare stadganden om mottagande av samtycke utfärdas genom förordning. (22.3.1995/175)

Innan samtycke ges skall för barnets förälder ordnas en överläggning, vid vilken syftet med, förutsättningarna för och rättsverkningarna av adoptionen skall klarläggas. För föräldern skall dessutom redogöras för all den sociala service och alla de ekonomiska stödåtgärder som står föräldern och barnet till buds.

Samtycke av barnets mor får inte tas emot förrän hon tillräckligt återhämtat sig efter nedkomsten och aldrig tidigare än åtta veckor efter nedkomsten och aldrig tidigare än åtta veckor efter barnets födelse.

11 §

Över samtycke till adoption skall upprättas handling som skall dateras och undertecknas av den som ger sitt samtycke.

2 kap.

Adoptionens rättsverkningar

12 §

Då adoption fastställts, skall adoptivbarnet vid tillämpningen av vad som gäller om rättslig verkan av släktskap och svågerskap anses såsom adoptivföräldrarnas och inte såsom de tidigare föräldrarnas barn, om inte annat stadgas särskilt eller följer av adoptivförhållandets natur.

Har make under äktenskapet eller sedan äktenskapet genom den andra makens död upplösts ensam adopterat den andra makens barn, skall barnet likväl anses såsom makarnas gemensamma barn.

13 §

(9.8.1985/695) Om adoptivbarns släktnamn stadgas i [släkt]namnslagen (694/1985).

14 §

Då adoptivförhållande fastställts, befrias barnets tidigare föräldrar från skyldigheten att svara för barnets underhåll.

Har tidigare förälder till barnet före adoptionen genom avtal förbundit sig eller genom domstols beslut ålagts att betala underhållsbidrag till barnet, befrias han från skyldigheten att erlägga de poster av underhållsbidrag som förfaller till betalning efter adoptionen. Har underhållsbidrag fastställts att utges i ett för allt, befrias förälder från att erlägga underhållsbidraget, om detta inte betalats före adoptionen. (22.3.1995/175)

15 §

Adoptionens rättsliga verkningar upphör, om adoptivföräldern och adoptivbarnet ingår äktenskap med varandra. Adoptivförhållandets upphörande grundar inte något rättsligt förhållande mellan adoptivbarnet och dess tidigare föräldrar och dessas släktningar.

Angående tillstånd till äktenskap som avses i 1 mom. stadgas i äktenskapslagen.

3 kap.

Adoptionsrådgivning

16 §

Syftet med adoptionsrådgivning är att i adoptionsärenden bevaka barnets bästa samt att genom överläggningar och åtgärder bistå barnet, barnets föräldrar och adoptanterna innan domstolen fastställer adoptionen samt vid behov även därefter.

17 §

(27.11.1992/1101) Den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av adoptionsrådgivningen ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

Adoptionsrådgivning tillhandahålls av kommunernas socialvårdsorgan samt av adoptionsbyråer som fått tillstånd av social-

och hälsovårdsministeriet att tillhandahålla adoptionsrådgivning. (22.3.1996/175)

18 §

Vid adoptionsrådgivningen skall

1) utredas om förutsättningarna för adoption enligt 1 kap. föreligger:

2) tillses att barnet placeras hos adoptanten;

3) övervakas hur placeringen lyckas med hänsyn till barnets bästa och vidtas nödvändiga åtgärder för att tillgodose barnets bästa, om placeringen misslyckas, samt (22.3.1995/175)

4) tillses att adoptanten utan dröjsmål vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd.

Vid adoptionsrådgivningen skall adoptionsbyrån inhämta ett utlåtande av kommunens socialvårdsorgan om barnets samt adoptantens förhållanden. (22.3.1995/175)

4 kap.

Internationell adoptionstjänst

19 §

(22.3.1996/175) Syftet med internationell adoptionstjänst är att

1) förmedla en adoptant som är bosatt i Finland för ett barn under 18 år som är bosatt i en främmande stat och som behöver adoptivföräldrar,

2) bistå vid åtgärder som gäller fastställande av adoption, samt

3) hjälpa och stöda barnet och adoptivföräldrarna, vid behov också efter det adoptivförhållandet har fastställts.

Den internationella adoptionstjänsten kan också för ett barn under 18 år som är bosatt i Finland och som behöver adoptivföräldrar förmedla en adoptant som är bosatt i en främmande stat, om adoptionen är förenlig med barnets bästa.

20 §

Den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av den internationella adoptionstjänsten ankommer på social- och hälsovårdsministeriet (27.11.1992/1101)

Särskild sakkunnigmyndighet är nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (*nämnden för adoptionsärenden*) som är underställd social- och hälsovårdsministeriet. Nämnden fungerar också som den centralmyndighet som avses i artikel 6 stycke 1 i den konvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner som ingicks i Haag den 29 maj 1993 (*Haagkonventionen*). (22.3.1996/175)

Genom förordning stadgas närmare om sammansättningen och tillsättandet av samt uppgifterna för nämnden för adoptionsärenden.

21 §

(22.3.1995/175) Internationell adoptionstjänst tillhandahålls i Finland av kommunernas socialvårdsorgan och andra samman-slutningar som har fått tillstånd därtill av social- och hälsovårdsministeriet (*adoptionstjänstorgan*).

Adoptionstjänstorganen sköter som sådana auktoriserade organ som avses i III kap. Haagkonventionen de uppgifter som konventionen förutsätter och som i lag eller förordning eller genom social- och hälsovårdsministeriets beslut har anförtratts dem.

Adoptionstjänstorganen får samarbeta endast med en sådan myndighet eller organisation eller ett sådant organ av annat slag som har motsvarande serviceuppgifter utomlands och som nämnden för adoptionsärenden godkänt (*utländskt adoptionstjänstorgan*). Nämnden kan återkalla ett godkännande, om skäl därtill finns.

Genom förordning stadgas närmare om adoptionstjänstorganens uppgifter.

22 §

Upphävd (22.3.1996/175)

23 §

För internationell adoptionstjänst kan adoptionstjänstorgan uppbära avgift enligt vad som närmare stadgas genom förordning.

Adoptionstjänstorganet kan dessutom hos adoptanten uppbära ersättning för sådana kostnader som uppkommit i hans ärende och om vilka stadgas närmare genom förordning.

Adoptionstjänstorganet skall i varje enskilt fall försäkra sig om att sådan ersättning för adoption eller för barnets underhåll som avses i 3 § inte har givits eller betalats och inte heller utlovats eller utfästs.

24 §

(22.3.1995/175) Om någon som är bosatt i Finland ämnar adoptera ett barn under 18 år som är bosatt i en främmande stat skall denne begära internationell adoptionstjänst av ett adoptionstjänstorgan.

5 kap.

Tillståndsförfarandet i internationella adoptionsärenden

25 §

(22.3.1996/175) Innan en adoption fastställs i Finland eller utomlands, skall adoptanten av nämnden för adoptionsärenden ansöka om tillstånd, om

1) adoptanten är bosatt i Finland och den som skall adopteras är under 18 år och bosatt i en främmande stat, eller

2) adoptanten är bosatt i en främmande stat och den som skall adopteras är under 18 år och bosatt i Finland.

26 §

Upphävd (22.3.1996/175)

27 §

Nämnden för adoptionsärenden kan bevilja tillstånd till adoption i fall som avses i 25 § 1 punkten, om de i 1—7 §§ stadgade förutsättningarna för adoption föreligger och internationell adoptionstjänst har tillhandahållits enligt 19—24 §§. (22.3.1995/175)

Nämnden för adoptionsärenden kan bevilja tillstånd i fall som avses i 25 § 2 punkten, om förutsättningarna enligt 1—11 §§ föreligger och nämnden har företetts ett utlåtande av en behörig myndighet eller annat behörigt organ i den stat där adoptanten är bosatt om adoptanten och hans förhållanden samt utredning över att han har befunnits behörig och lämplig som adoptivförälder, att han fått den rådgivning som krävs samt att barnet har rätt att resa in i och stadigvarande bosätta sig i den stat där adoptanten är bosatt. (22.3.1995/175)

Då nämnden beviljar tillstånd, kan den uppställa särskilt villkor eller särskild begränsning för adoptionen.

Tillståndet är i kraft en bestämd tid som kan vara högst två år. Nämnden kan på ansökan förlänga tillståndets giltighetstid med högst två år per gång efter att ha inhämtat utlåtande av adoptionstjänstorganet samt kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrå. Har barnet inom den tid som föreläggs i tillståndet placerats hos adoptanten i adoptionssyfte, fortsätter tillståndet att vara i kraft tills adoptionen har fastställts. Tillståndet upphör att vara i kraft, om barnet till följd av att placeringen har misslyckats skall fråntas adoptanten. (22.3.1995/175)

6 kap.

Fastställande av adoption

28 §

(22.3.1995/175) En förälder som ämnar ge

sitt minderåriga barn som adoptivbarn eller den som ämnar adoptera ett minderårigt barn skall begära adoptionsrådgivning hos hemkommunens socialvårdsorgan eller hos en adoptionsbyrå som har fått tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet.

29 §

Ärende som gäller fastställande av adoption behandlas vid domstolen på den ort där adoptanten har hemvist. Är makar gemensamt adoptanter, skall ärendet behandlas vid domstolen på den ort där någondera maken har hemvist.

Ärende som gäller fastställande av adoption anhängiggörs genom skriftlig ansökan av adoptanten eller av adoptanterna gemensamt.

Innan ett ärende som gäller adoption av en minderårig upptas till prövning vid domstol, skall en sökande som är bosatt i Finland för domstolen förete en utredning över att adoptionsrådgivning skett så som 16—18 och 28 §§ stadgar. Om det gäller en adoption som avses i 25 §, skall sökanden förete en utredning över att tillstånd har beviljats. (22.3.1995/175)

30 §

Domstolen skall självant förordna om inhämtande av all den utredning som behövs för att ärende som angår fastställande av adoption skall kunna avgöras. Domstolen skall vid behov höra alla de personer som kan lämna uppgifter i adoptionsärendet.

31 §

Förälder till minderårigt barn samt barnets vårnadshavare och förmyndare skall beredas tillfälle att bli hörda i ärende som gäller fastställande av adoption. Är föräldern omyndig, skall även hans vårnadshavare och förmyndare beredas tillfälle att bli hörda. Har adoptanten förklarats omyndig, skall hans förmyndare likaså beredas tillfälle att bli hörd.

Hörande enligt 1 mom. behövs dock inte, om kallelse inte kan delges den som skall höras

eller om vederbörandes åsikt redan tidigare tillförlitligt utretts eller det annars med tanke på ärendets avgörande kan anses obefogat att höra honom.

32 §

Sökanden, barnet och den som enligt 31 § 1 mom. skall höras har rätt att söka ändring i domstols beslut i ärende som gäller fastställande av adoption.

33 §

Ärenden som gäller fastställande av adoption skall i samtliga rättinstanser handläggas i brådiskande ordning.

7 kap.

Internationellt privaträttsliga stadganden

Behörig domstol

34 §

Ansökan om fastställande av adoption provas i Finland, om adoptanterna eller den som skall adopteras är bosatta här. (22.3.1995/175)

Ansökan om fastställande av adoption kan också provas i Finland, om den som skall adopteras eller någondera adoptanten är finsk medborgare och myndigheterna i den stat där adoptanterna eller den som skall adopteras är bosatta eller har hemvist inte är behöriga att behandla ärendet eller det finns något annat vägande skäl att pröva ansökan i Finland. (22.3.1995/175)

Då den som skall adopteras och adoptanterna är finska, danska, isländska, norska eller svenska medborgare, provas dock ansökan om fastställande av adoption i Finland endast om någondera adoptanten har hemvist i Finland.

Om det i fall som avses ovan inte finns laga domstol enligt 29 § 1 mom., behandlas ett

ärende som gäller fastställande av adoption vid Helsingfors tingsrätt. (22.3.1995/175)

Tillämplig lag

35 §

Förfarandet vid fastställande av adoption bestäms enligt finsk lag.

Förutsättningarna för adoption bestäms likaså enligt finsk lag.

Om den som skall adopteras är yngre än 18 år och det är uppenbart att han kommer att bosätta sig i en främmande stat, i vilken adoption som fastställts i Finland inte är giltig, och att han åsamkas väsentlig olägenhet av ogiltigheten, skall adoptionen inte fastställas.

36 §

Föräldrars samtycke till adoption kan i främmande stat ges även med iakttagande av den form och det förfarande som skall följas enligt lagen i denna stat.

Saknas samtycke av föräldrarna till adoption till följd av att adoption inte reglerats i den stat där samtycket borde ges, kan adoptionen fastställas, om det är tydligt att detta motsvarar föräldrarnas vilja.

Erkännande av utländsk adoption och av hävning av adoptivförhållande

37 §

Adoption och hävning av adoptivför-

hållande som skett i främmande stat erkänns i Finland som giltig enligt vad som stadgas nedan.

Beslut som givits i främmande stat eller annan rättslig åtgärd kan anses som sådant fastställande av adoption som avses i denna lag, såvida dess väsentliga syfte är att fastställa förälder-barnförhållandet, även om åtgärdens rättsliga verkningar i den staten inte skulle motsvara rättsverkningarna av adoption enligt finsk lag.

38 §

(22.3.1996/175) Om inte något annat följer av 2 mom. är en adoption som skett i en främmande stat utan särskild åtgärd giltig i Finland, om vardera adoptanten vid tidpunkten för adoptionen var bosatta eller hade sitt hemvist i eller var medborgare i denna stat, eller om adoptionen är giltig i den stat där adoptanterna vid tidpunkten för adoptionen var bosatta eller hade sitt hemvist.

En adoption som skett i en främmande stat och för vilken tillstånd av nämnden för adoptionsärenden borde ha sökts enligt 25 § är utan särskild åtgärd giltig i Finland endast om tillstånd har beviljats.

En adoption som fastställs i en främmande stat som är part i Haagkonventionen och som där intygats vara konventionsenlig är oberoende av vad 1 och 2 mom. stadgar utan särskild åtgärd giltig i Finland.

En adoption, som skett i en främmande stat och som inte med stöd av 1, 2 eller 3 mom. är giltig i Finland, är giltig här endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den.

39 §

Hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat är utan särskild åtgärd giltig i Finland, om adoptivbarnet och vardera adoptivföräldern vid tidpunkten för hävningen antingen har haft hemvist i denna stat eller varit dess medborgare, eller om hävningen är giltig i de stater där adoptivbarnet och adoptivföräldrarna vid tidpunkten för hävningen har haft hemvist.

Annan hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat är giltig i Finland endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den.

40 §

Utan hinder av vad som stadgats i 38 och 39 §§ är adoption eller hävning av adoptivförhållande, som enligt den mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige slutna

konventionen, innehållande internationellt privatsrättsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/31) skett i Finland, Danmark, Island, Norge eller Sverige, giltig i Finland utan särskild åtgärd.

41 §

Helsingfors hovrätt kan fastställa att en adoption som skett i en främmande stat är giltig, om någondera adoptanten eller den som skall adopteras vid tidpunkten för adoptionen har haft sådan anknytning till den stat där adoptionen skett på grund av att denne är bosatt eller har sitt hemvist där eller på grund av medborgarskap, att myndigheterna i denna stat kan anses ha haft tillräcklig anledning att uppta ärendet till prövning.

(22.3.1996/175)

Helsingfors hovrätt kan fastställa att hävning av adoptivförhållande som skett i främmande stat är giltig, om adoptivbarnet eller någondera adoptivföräldern vid tidpunkten för hävningen har haft sådan anknytning till den stat där adoptivförhållandet hävts som avses i 1 mom.

Om adoption eller hävning av adoptivförhållande skett på annat sätt än genom beslut av myndighet, kan det fastställas att den är giltig endast då någon av parterna har haft sådan anknytning till den stat där adoptionen eller hävningen av adoptivförhållandet skett som avses i 1 eller 2 mom. och åtgärden är giltig enligt lagen i nämnda stat.

41 a §

(22.3.1996/175) Även om en adoption med stöd av 38 § 1 mom. skall anses giltig i Finland, kan Helsingfors hovrätt på ansökan fastställa att adoptionen erkänns i Finland.

Vad 1 mom. stadgar gäller också en sådan hävning av adoptivförhållande som med stöd av 39 § 1 mom. skall anses giltig i Finland.

42 §

(22.3.1996/175) Ansökan om fastställande som avses i 38 § 4 mom., 39 § 2 mom. och 41 a § samt nedan i 42 b § skall göras hos Helsingfors hovrätt.

I hovrättens beslut i ärendet får ändring inte sökas.

42 a §

(22.3.1996/175) Om en adoption har intygats vara förenlig med Haagkonventionen, har den åtminstone de rättsverkningar om vilka bestämmelser ingår i artikel 26 stycke 1 i Haagkonventionen.

42 b §

(22.3.1996/175) Om en adoption har fastställs i en främmande stat som är part i Haagkonventionen och där intygats vara konventionsenlig, men inte enligt rättsordningen i denna stat har lett till att rättsförhållandet mellan barn och förälder upphört, kan Helsingfors hovrätt på ansökan av adoptiovföräldrarna eller barnet fastställa att adoptionen är en adoption som verkar så att rättsförhållandet mellan barnet och dess tidigare föräldrar upphör. En förutsättning är ytterligare att de samtycken som avses i artikel 4 punkt c och d i Haagkonventionen har givits eller ges för en sådan adoption.

43 §

(22.3.1996/175) Sådan adoption som avses i 38 § 1 och 3 mom. eller sådan hävning av adoptivförhållande som avses i 39 § 1 mom. skall inte anses giltig i Finland, och hovrätten skall inte enligt 41 eller 41 a § fastställa att adoptionen eller hävningen av adoptivförhållande är giltig, om detta skulle leda till ett resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning.

Utredningar och utlåtanden

44 §

Om lagen i främmande stat har betydelse för avgörande av ärende som regleras i denna lag, skall domstolen eller annan myndighet, såvida den inte känner till lagen i den främmande staten och part inte företer utredning därom, begära utredning av nämnden för adoptionsärenden om innehållet i den främmande statens lag.

45 §

I de fall som nämns i 34 § 2 mom., 35 § 3 mom. och 41 § skall nämnden för adoptionsärenden beredas tillfälle att avge utlåtande över de omständigheter som har betydelse för ärendets avgörande.

46 §

Domstol eller annan myndighet kan begära utlåtande av nämnden för adoptionsärenden över de omständigheter som avses i 36 och 37 §§.

47 §

Om den som skall adopteras är yngre än 18 år och är medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige och har hemvist i den stat vars medborgare han är, skall domstolen innan adoptionen fastställs bereda barnavårdsmyndighet i denna stat tillfälle att avge utlåtande i ärendet.

Intyg om konventionsenlighet

47 a §

(22.3.1996/175) Den domstol som fastställt en adoption kan på ansökan intyga att adoptionen har skett enligt Haagkonventionen.

Domstolen kan i ett ärende som avses i 1 mom. begära ett utlåtande av nämnden för adoptionsärenden.

8 kap.

Särskilda stadganden

48 §

Angående adoption av adoptivbarn gäller vad som i denna lag är stadgat i fråga om barn.

49 §

Adoptivbarn som inte är finsk medborgare kan förvärva finskt medborgarskap i den ordning som stadgas i medborgarskapslagen (401/68).

49 a §

(22.3.1996/175) Kommunernas social-vårdsorgan, adoptionsbyråerna och adoptionstjänstorganen skall förvara handlingar som gäller adoptivbarnet, dess föräldrar och adoptivföräldrar och som uppgjorts eller mottagits i samband med adoptionsråd-lämnas ut.

49 b §

(22.3.1996/175) Vad som stadgas om sekretess i fråga om socialvårdens handlingar och tystnadsplikt för dem som handhar uppgifter i samband med socialvården tillämpas på sekretess för handlingar som inkommit eller uppgjorts vid handhavandet av uppgifter som avses i denna lag och på tystnadsplikt för dem som sköter de nämnda uppgifterna.

50 §

Social- och hälsovårdsministeriet kan på ansökan bevilja en samkommun eller någon annan kommunal sammanslutning eller en i

givning eller internationell adoptionstjänst i minst 100 år räknat från det handlingarna uppgjordes.

Ett adoptionstjänstorgan kan för förvaring överföra i 1 mom. nämnda handlingar till den kommuns socialvårdsorgan eller den adoptionsbyrå som tillhandahållit adoptionstjänstrådgivning i ärendet, om organet eller byrån samtycker till det. Om en adoptionsbyrå eller ett adoptionstjänstorgan nedlägger sin verksamhet enligt denna lag, skall de handlingar som avses i 1 mom. överföras för förvaring till den kommuns socialvårdsorgan som social- och hälsovårdsministeriet ger i uppgift att ta emot handlingarna.

Ett adoptivbarn och dess vårdnadshavare samt adoptivbarnets avkomlingar har rätt att under nödvändig vägledning få uppgift ur handlingar som avses i 1 och 2 mom. Uppgifter behöver inte lämnas ut, om det kan leda till fara för adoptivbarnets hälsa eller utveckling att uppgifter lämnas ut, eller om det i övrigt strider mot adoptivbarnets bästa eller annans enskilda bästa att uppgifter

Finland registrerad förening tillstånd att hålla en adoptionsbyrå. (22.3.1996/175)

Social- och hälsovårdsministeriet kan, efter att först ha inhämtat utlåtande i saken av nämnden för adoptionsärenden, bevilja en kommuns socialvårdsorgan, en samkommun eller någon annan kommunal sammanslutning eller en i Finland registrerad förening tillstånd att tillhandahålla internationell adoptionstjänst. (22.3.1996/175)

Tillstånd att upprätthålla adoptionbyrå eller att sköta internationell adoptionstjänst kan beviljas sökande som i sin verksamhet inte eftersträvar ekonomisk vinst och som provas vara i stånd att med yrkesskicklighet sköta adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst. Beviljande av tillstånd

förutsätter dessutom att det med tanke på anordnandet av adoptionsrådgivningen eller den internationella adoptionstjänsten kan anses vara ändamålsenligt att sådan verksamhet inleds.

51 §

Tillstånd att upprätthålla adoptionsbyrå eller att sköta internationell adoptionstjänst beviljas för viss tid, högst fem år i sänder.

Social- och hälsovårdsministeriet kan, då den beviljar tillstånd, meddela närmare föreskrifter om bedrivande av adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst. (27.11.1992/1101)

En adoptionsbyrå och en som sköter internationell adoptionstjänst är skyldiga att lämna social- och hälsovårdsministeriet av ministeriet begärda uppgifter och utredningar som behövs för tillsynen. (27.11.1992/1101)

52 §

(27.11.1992/1101) Social- och hälsovårdsministeriet kan återkalla tillstånd som det med stöd av 50 § har beviljat, om gällande stadganden och bestämmelser inte följs vid adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst eller om bristfälligheter eller missförhållanden har yppats i verksamheten och de inte avhjälpas eller avlägsnas inom en tid som social- och hälsovårdsministeriet har utsatt.

53 §

Erbjuder någon genom att annonsera i tidning eller på annat sätt offentligt utan tillstånd barn för adoption eller möjlighet att ge barn som adoptivbarn, eller placerar någon annan än barnets förälder eller lagliga vårdnadshavare utan tillstånd i adoptions-syfte barn i enskilt hem för att uppfostras där, skall han för *olaga förmedling av adoptivbarn* dömas till böter.

För olaga förmedling av adoptivbarn döms

även, om någon annan än adoptionstjänstorgan förmedlar adoptant från Finland för barn som finns utomlands, eller barn från utlandet som adoptivbarn till Finland.

54 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

9 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

55 §

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1985.

Genom denna lag upphävs lagen den 19 januari 1979 om adoption (32/79) och II avdelningen 3 kap. lagen den 5 december 1929 angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/29).

56 §

Har domstol före den 1 januari 1980 givit samtycke till adoption, skall den lag som då gällde tillämpas på adoptivförhållandet, om inte annat stadgas nedan. Har domstol fastställt adoption efter den 1 januari 1980, skall stadgandena i denna lag tillämpas på adoptivförhållandet.

Adoptivförhållande som grundats före denna lags ikraftträdande kan inte hävas genom domstols beslut.

Har domstol före den 1 januari 1980 givit samtycke till adoption, skall domstolen på ansökan av adoptanten fastställa att stadgandena i denna lag skall tillämpas på adoptivförhållandet. På ansökan skall endast tillämpas vad som i 8 och 11 §§ samt 29 § 1 mom. och 34 § 4 mom. stadgas om samtycke av barn och om laga domstol.

57 §

Har domstol före den 1 januari 1980 givit samtycke till adoption, gäller om adoptivbarns arvsrätt och om rätten att ta arv efter adoptivbarn vad som är stadgat i den lag som då var gällande.

Vad som i 1 mom. är stadgat skall dock inte tillämpas, om domstol med stöd av 56 § 3 mom. fastställt att stadgandena i denna lag

skall tillämpas på adoptivförhållandet. Har arvlåtaren avlidit innan domstolens beslut gavs, gäller likväl angående rätten till arv-låtarens kvarlåtenskap vad som är stadgat i den tidigare lagen.

58 §

Stadgandena 1 37—46 §§ tillämpas också sådan adoption och hävning av adoptivförhållande som skett innan lagen träder i kraft. Dock är sådan adoption eller hävning av adoptivförhållande som ansetts giltig innan denna lag träder i kraft fortfarande giltig.

59 §

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

508/1997

Adoptionsförordning

Given i Helsingfors den 30 maj 1997

På föredragning av justitieministern föreskrivs med stöd av 10 § 1 mom., 23 § 1 och 2 mom. samt 54 § adoptionslagen av den 8 februari 1985 (153/1985), av dessa lagrum 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 175/1996:

1 kap.

Adoptionsrådgivning

1 §

Vid adoptionsrådgivning skall särskilt utredas om det mellan barnet och adoptanten kan skapas ett från barnets synpunkt sett positivt och bestående förälder-barnförhållande. I detta syfte skall den som meddelar adoptionsrådgivning personligen samtala med minderårig som skall adopteras, om detta med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt. Vid samtalet bör om möjligt utredas hur barnet ställer sig till adoptionen och om barnets åsikt i denna fråga är säker och bestående.

Efter avslutat samtal skall barn som fyllt 12 år och som skall adopteras beredas tillfälle att ge sitt samtycke till adoptionen så som 11 § adoptionslagen (153/1985) föreskriver.

2 §

En förälders samtycke till adoption mottas personligen av den tjänsteinnehavare som under det organ (*kommunens socialvårdsorgan*) som avses i 10 § 1 mom. adoptionslagen tillhandahåller adoptionsrådgivning eller av vederbörande arbetstagare vid adoptionsbyrån.

3 §

Om det vid adoptionsrådgivning framgår att det kan bli fråga om sådan adoption som avses

i 19 § 1 mom. 1 punkten adoptionslagen, skall adoptanten hänvisas att be om internationell adoptionstjänst av sådant adoptionstjänstorgan som avses i 21 § 1 mom. adoptionslagen.

4 §

För uppgörande av en ansökan om fastställande av adoption skall det utfärdas ett intyg varav framgår att adoptionsrådgivning har tillhandahållits i den ordning som bestäms i adoptionslagen. I intyget skall därtill antecknas uppgifter om de omständigheter som enligt lag utgör förutsättning för fastställande av adoption. Intyget utfärdas av kommunens socialvårdsorgan eller den adoptionsbyrå som tillhandahållit adoptionsrådgivning. Intyget gäller ett år efter att det utfärdats.

Den som tillhandahåller adoptionsrådgivning skall bistå när en ansökan om fastställande av adoption uppgörs, om han anser adoptionen vara till barnets bästa och adoptionen inte skulle ske mot barnets eller dess förälders vilja.

5 §

När adoptionsrådgivning tillhandahålls en adoptant som är bosatt i Finland och den som skall adopteras är yngre än 18 år och bosatt i en främmande stat, skall en detaljerad rapport skrivas med uppgifter om adoptantens identitet, behörighet och lämplighet som adoptivförälder, adoptantens bakgrund,

familjeförhållanden, hälsotillstånd och faktorer som inverkar på hälsotillståndet, sociala miljö och orsakerna till adoptionen samt adoptantens lämplighet för internationell adoption. Rapporten skall också innehålla ett utlåtande om åldern och, om det behövs, om övriga egenskaper hos det barn som skulle komma i fråga.

Den rapport som avses i 1 mom. skall skickas direkt till det adoptionstjänstorgan som har tillhandahållit adoptanten internationell adoptionstjänst.

6 §

Om den som tillhandahåller adoptionsrådgivning märker att placeringen av ett barn som hämtats från en främmande stat till Finland hos en adoptant inte är förenlig med barnets bästa, skall han tillsammans med adoptionstjänstorganet ordna en ny placering för barnet i adoptionssyfte eller vidta andra åtgärder för att i Finland ordna sådan vård för barnet som är förenlig med barnets bästa eller för att återlämna barnet till den stat från vilken det hämtats, om ett återlämnande är förenligt med barnets bästa.

Den som i egenskap av adoptionsrådgivare eller kommunens socialvårdsorgan sköter en sådan åtgärd som avses i 1 mom. skall samtala med barnet om varje åtgärd som avses i 1 mom., om barnet har fyllt 12 år eller är så utvecklat att dess vilja kan beaktas.

7 §

Om en finsk medborgare som inte är bosatt i Finland ämnar adoptera ett barn under 18 år i en främmande stat, kan kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrå på begäran av den främmande statens behöriga organ lämna sådana uppgifter till organet som det önskar få om adoptanten, om adoptanten samtycker till det. På begäran av adoptanten kan också han få ovan avsedda uppgifter, om han framlägger en tillförlitlig utredning över

att han är bosatt i en främmande stat.

Innan uppgifter som avses i 1 mom. lämnas kan kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrå begära att i saken få ett utlåtande av nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (*nämnden för adoptionsärenden*).

8 §

Om ett barn som är under 18 år och som är bosatt i Finland kommer att lämnas som adoptivbarn till en adoptant som är bosatt i en främmande stat, skall den som lämnar adoptionsrådgivning göra en detaljerad rapport över barnet med uppgifter om barnets identitet och att det kan lämnas som adoptivbarn, barnets bakgrund, sociala miljö, familjeförhållanden, barnets och dess familjs hälsotillstånd och faktorer som inverkar på hälsotillståndet, samt barnets speciella behov.

Den rapport som avses i 1 mom. skall skickas direkt till det finska adoptionstjänstorgan som sköter förmedlingen av en adoptant till barnet.

9 §

Om adoptanten är bosatt i en främmande stat, kan kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrå besluta om placering av ett barn hos adoptanten eller lämna ett sådant yttrande som avses i 12 artikeln i konventionen den 6 februari 1931 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/1931) endast, om nämnden för adoptionsärenden har beviljat tillstånd till adoptionen.

Om adoptanten är bosatt i en sådan främmande stat som är part i den konvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner som ingicks i Haag den 29 maj 1993 (*Haagkonventionen*), kan kommunens socialvårdsorgan eller adop-

tionsbyrån besluta om placering av ett barn hos adoptanten eller lämna ett sådant yttrande som avses i 1 mom. endast om det för organet eller byrån utöver ett sådant tillstånd som avses i 1 mom. också har framlagts ett av adoptionstjänstorganet utfärdat intyg att det finska adoptionstjänstorganet och det utländska adoptionstjänstorganet har godkänt att adoptionsförfarandet kan fortskrida

2 kap.

Internationell adoptionstjänst

10 §

Adoptionstjänstorgan som sköter internationell adoptionstjänst skall

1) i det syfte som anges i 19 § adoptionslagen samarbeta med utländska adoptionstjänstorgan,

2) ge upplysningar om förutsättningarna för internationell adoption till den som ämnar adoptera barn under 18 år som finns utomlands,

3) se till att adoptanten begär adoptionsrådgivning enligt 28 § adoptionslagen,

4) bistå adoptanten med att anskaffa och låta översätta de handlingar och intyg som behövs vid internationell adoption,

5) se till att de handlingar som behövs skickas utomlands,

6) ge de godkännanden som avses i artikel 17 punkt c i Haagkonventionen samt sköta de uppgifter som avses i artikel 17 punkt b, artikel 19 och artikel 21 stycke 1 punkt b och c i Haagkonventionen,

7) bistå vid åtgärder som gäller barnets flyttning till Finland,

8) tillsammans med den som tillhandahåller adoptionsrådgivning följa med hur placeringen lyckas och skicka rapporterna om placeringen till det utländska adoptionstjänstorganet och, om placeringen misslyckas, bistå kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrån i de åtgärder som gäller barnet,

9) se till att adoptanten utan dröjsmål vidtar

åtgärder för att få adoptionen fastställd och, om det är fråga om en sådan adoption som avses i Haagkonventionen, åtgärder för att få ett intyg på att adoptionen skett i enlighet med Haagkonventionen,

10) i Finland och till utlandet förmedla de avgifter som enligt 23 § 2 mom. adoptionslagen uppburits hos adoptanten,

11) underrätta utländskt adoptionstjänstorgan och nämnden för adoptionsärenden om adoption som fastställts i Finland,

12) underrätta nämnden för adoptionsärenden och befolkningsregistercentralen om adoption som fastställts utomlands, samt

13) sköta andra uppdrag som givits av social- och hälsovårdsministeriet.

Ett adoptionstjänstorgan kan låta bli att fortsätta att tillhandahålla adoptionstjänst till en adoptant, om adoptanten inte uppfyller de förutsättningar som de utländska adoptionstjänstorgan som adoptionstjänstorganet samarbetar med har ställt, eller om det annars är uppenbart att adoptionstjänsten inte kan leda till adoption.

Adoptionstjänstorganet får lämna i 1 mom. 6 punkten avsedda godkännanden endast om nämnden för adoptionsärenden har beviljat adoptanten tillstånd till adoption.

11 §

För ansökan om tillstånd som nämns i 25 § 1 mom. adoptionslagen skall adoptionstjänstorganet utfärda ett intyg om att internationell adoptionstjänst har tillhandahållits. Till intyget skall bifogas en kopia av den rapport som nämns i 5 §.

12 §

För ansökan om ett sådant intyg som avses i 47 a § adoptionslagen skall adoptionstjänstorganet till adoptaten ge ett intyg att de godkännanden som avses i artikel 17 punkt c i Haagkonventionen har givits. Intyget skall innehålla uppgifter om adoptivföräldrarna och adoptivbarnet samt när de godkännanden som avses i artikel 17 punkt c i Haagkonventionen

har givits och vilket finskt och vilket utländskt organ har givit dem.

13 §

Avgift som enligt 23 § 1 mom. adoptionslagen skall uppbäras för internationell adoptionstjänst får inte bestämmas så att den överstiger adoptionstjänstorganets verkliga kostnader för verksamheten. Då avgiften bestäms skall eventuellt understöd av statens, kommunens eller Penningautomatföreningens medel avdras från de verkliga kostnaderna.

14 §

Kostnader som avses i 23 § 2 mom. adoptionslagen är

1) arvoden och avgifter för anskaffande, översättning, bestyrkande och skickande av handlingar som behövs när internationell adoptionstjänst tillhandahålls och adoption fastställs,

2) arvoden och avgifter för utomlands vidtagna rättsliga åtgärder gällande adoptionen,

3) arvoden och avgifter för inlösen, översättning, bestyrkande och skickande av adoptionsbeslut och andra beslut och handlingar som behövs i ärendet,

4) arvoden och avgifter för tolkning,

5) arvoden och avgifter för adoptionstjänstorganets utomlands verksamma kontaktpersons tjänster och resor samt avgifter som erlagts för åtgärder som vidtagits av utländskt adoptionstjänstorgan,

6) utgifter för vård av och underhåll för den som skall adopteras, samt

7) resekostnaderna för barnet och dess adoptivföräldrar eller barnets ledsagare samt övriga i ärendet nödvändiga resekostnader.

Adoptionstjänstorgan kan fordra att kostnaderna betalas i förskott eller att godtagbar säkerhet ställs för betalningen.

På begäran av adoptanten skall adoptionstjänstorganet på förhand skriftligen ge adoptanten en beräkning på kostnaderna i adoptantens adoptionsärende.

15 §

För ansökan om tillstånd som avses i 50 § 2 mom. adoptionslagen skall adoptionstjänstorganet till ansökan bifoga följande handlingar:

1) föreningens stadgar, om adoptionstjänstorganet är en registrerad förening,

2) utredning över personalens antal, utbildning, erfarenhet och ställning i adoptionstjänstorganets verksamhet,

3) verksamhetsplan och budget,

4) verksamhetsberättelse för föregående år samt bokslut och revisorernas utlåtande, om adoptionstjänstorganet med stöd av ett tidigare beviljat tillstånd har tillhandahållit internationell adoptionstjänst,

5) beräkning enligt stat och utgiftspost av de avgifter och kostnader som avses i 14 § 1 mom. för följande tillståndperiod, samt

6) annan nödvändig utredning.

16 §

När ett adoptionstjänstorgan med stöd av 49 a § 2 mom. adoptionslagen för förvaring överför handlingar till det kommunens socialvårdsorgan eller den adoptionsbyrå som tillhandahållit adoptionsrådgivning, skall adoptionstjänstorganet föra en förteckning över vart handlingarna har överförts.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

17 §

Är den som skall adopteras minderårig och står hans intresse i strid med eller kan det komma att stå i strid med vårdnadshavarens eller förmyndarens intresse då ett ärende som gäller fastställande av adoption behandlas vid domstol, skall domstolen på tjänstens vägnar se till att god man förordnas att bevaka den minderåriges rätt i ärendet.

18 §

Efter att ha erhållit meddelande från befolkningsregistercentralen om adoption av minderårigt barn, skall kommunens socialvårdsorgan eller adoptionsbyrån utan dröjsmål underrätta adoptivbarnets tidigare föräldrar eller, såvida internationell adoptionstjänst har tillhandahållits i saken, adoptionstjänstorganet om att adoptionen har fastställts.

19 §

Till ansökan som avses i 42 § adoptionslagen skall i original eller till riktigheten styrkt kopia bifogas

- 1) beslut om adoption eller hävning av adoptivförhållande eller annan utredning om adoption eller hävning av adoptivförhållande,
- 2) utredning över var adoptivföräldrarna och adoptivbarnet var bosatta eller hade hemvist och medborgarskap vid tidpunkten för adoptionen, samt
- 3) annan nödvändig utredning.

20 §

När en sådan adoption som med stöd av 38 § 1 mom. adoptionslagen är giltig utan separat åtgärd anmäls för registrering i befolkningsdatasystemet, skall till anmälan bifogas i original eller till riktigheten styrkt kopia

- 1) adoptionsbeslutet eller annan utredning gällande adoptionen, samt
- 2) utredning över att vardera adoptivföräldern vid tidpunkten för adoptionen var bosatt eller hade hemvist i den stat där adoptionen fastställdes eller var medborgare i den staten eller att adoptionen är giltig i den stat där adoptivföräldrarna vid tidpunkten för adoptionen var bosatta eller hade hemvist.

Till anmälan skall därtill fogas annan nödvändig utredning som magistraten eller kyrklig myndighet kräver.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar också när en sådan hävning av adoptivförhållande som med stöd av 39 § 1

mom. adoptionslagen utan separat åtgärd är giltig i Finland anmäls för registrering i befolkningsdatasystemet.

21 §

Social- och hälsovårdsministeriet skall meddela sekretariatet för Haagkonferensen för internationell privaträtt namn och adress på adoptionstjänstorgan när organet med stöd av 50 § 2 mom. adoptionslagen har beviljats tillstånd att tillhandahålla internationell adoptionstjänst.

Social- och hälsovårdsministeriet skall likaledes till sekretariatet för Haagkonferensen för internationell privaträtt anmäla när giltighetstiden för adoptionstjänstorganets tillstånd har upphört. En motsvarande anmälan skall också göras när ett adoptionsorgans tillstånd som avses i 1 mom. återkallas med stöd av 52 § adoptionslagen.

22 §

Justitieministeriet fastställer formulär för följande handlingar:

- 1) i 11 § adoptionslagen nämnd handling som skall upprättas då förälder till minderårigt barn som skall adopteras ger sitt samtycke till adoptionen,
 - 2) intyg som avses i 4 §,
 - 3) ansökan som avses i 29 § 2 mom. adoptionslagen, samt
 - 4) intyg som avses i 47 a § adoptionslagen.
- Kommunernas socialvårdsorgan, adoptionsbyråerna och adoptionstjänstorganen får de blanketter som motsvarar formulären i

1 mom. 1–3 punkten avgiftsfritt från Edita Ab.

23 §

Anvisningar om verkställigheten av denna förordning utfärdas vid behov av justitieministeriet.

24 §

Denna förordning träder i kraft den 1 juli

1997.

Genom denna förordning upphävs adoptionsförordningen (154/1985) av den 8 februari 1985.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 30 maj 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Kari Häkämies*

509/1997

Förordning

om nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland

Given i Helsingfors den 30 maj 1997

På föredragning av justitieministern föreskrivs med stöd av 20 § 3 mom. adoptionslagen (153/1985) av den 8 februari 1985, sådant detta lagrum lyder i lag 175/1996:

1 §

Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (*nämnden för adoptionsärenden*) skall

1) insamla och förvara material om främmande staters lagstiftning angående adoption och internationell adoptionstjänst samt på begäran lämna myndigheter och adoptionstjänstorgan uppgifter därom,

2) följa med den internationella utvecklingen i internationella adoptionsärenden,

3) följa med hur den konvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner som ingicks i Haag den 29 maj 1993 (*Haagkonventionen*) tillämpas i Finland och vid behov vidta åtgärder för dess tillämpning,

4) samarbeta med centralmyndigheterna eller organ som sköter en centralmyndighets uppgifter i de stater som är part i Haagkonventionen i syfte att uppnå de mål som uppställts i konventionen och för utbyte av den information som avses i konventionen,

5) för bestämd tid godkänna i 21 § 3 mom. adoptionslagen (153/1985) nämnda utländska adoptionstjänstorgan med vilka finskt adoptionstjänstorgan får samarbeta, och återkalla tidigare godkännande,

6) bevilja de tillstånd till adoption som avses i 25 § adoptionslagen,

7) avge de utredningar som avses i 44 § adoptionslagen samt de utlåtanden som avses i 45 och 46 §, 47 a § 2 mom. och i 50 § 2 mom. adoptionslagen samt de utlåtanden som avses i 7 § 2 mom. adoptionsförordningen (/),

8) sköta de uppgifter som enligt Haagkonventionen tillkommer en centralmyndighet och som inte i lag, förordning eller genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet har anförtrots att skötas av ett annat organ, samt

9) förelägga social- och hälsovårdsministeriet initiativ och framställningar för att utveckla den internationella adoptionsverksamheten.

2 §

Om nämnden för adoptionsärenden har beviljat tillstånd till adoption med stöd av 27 § 1 mom. adoptionslagen, skall i tillståndet antecknas att

1) adoptanten har konstaterats behörig och lämplig som adoptivförälder, samt

2) adoptanten har tillhandahållits internationell adoptionstjänst och adoptionsrådgivning.

Om nämnden för adoptionsärenden har beviljat tillstånd till adoption med stöd av 27 § 2 mom. adoptionslagen, skall i tillståndet antecknas att

1) ett utländskt organ har konstaterat att adoptanten är behörig och lämplig som

adoptivförälder,

2) adoptanten har fått nödvändig rådgivning i den stat där han eller hon är bosatt, samt

3) enligt av adoptanten förededd utredning har barnet tillstånd eller får barnet tillstånd att resa in i den stat där adoptanten är bosatt och bo där permanent.

I tillstånd som avses i 1 och 2 mom. skall därtill göras en anteckning om tillståndets giltighetstid och villkor eller begränsning som avses i 27 § 3 mom. adoptionslagen, om villkor eller begränsning har uppställts.

Tillstånd som avses i 1 eller 2 mom. får på begäran av adoptanten utfärdas på engelska.

vårdsministeriet utser en sekreterare för

3 §

Ett tillstånd som har beviljats med stöd av 27 § adoptionslagen skall sändas direkt till det adoptionstjänstorgan som har tillhandahållit adoptanten internationell adoptionstjänst.

4 §

Nämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt ett tillräckligt antal andra medlemmar. Var och en av de sistnämnda medlemmarna har en personlig suppleant.

Nämndens ordförande och vice ordförande skall vara företrädare för social- och hälsovårdsministeriet. Av de övriga medlemmarna skall åtminstone en företräda utrikesministeriet, en justitieministeriet, en utlänningsverket, en sakkännedomen inom det kommunala barnskyddsarbetet samt en sakkännedomen inom forskning och utveckling av socialvården, vartill en medlem skall väljas från varje av social- och hälsovårdsministeriet godkänt adoptionstjänstorgan. Vad som ovan bestäms om medlemmarna gäller på motsvarande sätt deras personliga suppleanter.

Majoriteten av nämnden skall utgöras av företrädare för myndigheter.

5 §

Statsrådet förordnar ordförandena samt medlemmarna och deras suppleanter för högst fem år i sänder. Social- och hälso-

nämnden.

Nämnden är beslutför när ordföranden el-ler vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. När nämnden behandlar tillstånd som avses i 1 § 6 punkten, är den dock beslutför då ordföranden eller vice ordföranden samt de medlemmar som representerar sakkännedomen inom det kommunala barnskyddsarbetet och sakkännedomen inom forskning och utveckling av socialvården är närvarande.

6 §

Angående nämnden gäller i övrigt vad som föreskrivs om statens kommittéer.

Närmare anvisningar för nämnden ges vid behov av social- och hälsovårdsministeriet

Helsingfors den 30 maj 1997

7 §

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1997.

Genom denna förordning upphävs förordningen av den 8 februari 1985 om nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (155/1985) jämte ändringar.

Den nämnd för adoptionsärenden som är tillsatt när denna förordning träder i kraft fortsätter till utgången av sitt mandat. Till nämnden skall dock förordnas en i 4 § avsedd medlem som företräder utlänningsverket.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Kari Häkämies*

Konventionen

om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner

FördrS 29/1997

(Haagkonventionen)

Kapitel 1

Konventionens tillämpningsområde

Artikel 1

Ändamålet med denna konvention är att
a upprätta garantier för att säkerställa att internationella adoptioner sker med beaktande av barnets bästa och med respekt för dess grundläggande rättigheter såsom dessa erkänns i internationella rätt,

b upprätta ett system för samarbete bland de fördragsslutande staterna för att säkerställa att dessa garantier beaktas och därigenom förhindra bortförande, försäljning av eller handel med barn,

c säkerställa att de adoptioner som genomförs i enlighet med konventionen erkänns av de fördragsslutande staterna.

Artikel 2

1. Denna konvention skall tillämpas då ett barn som är bosatt i en fördragsslutande stat (ursprungsstaten) har överflyttats, överflyttas, eller kommer att överflyttas till en annan fördragsslutande stat (den mottagande staten) antingen efter adoption i ursprungsstaten av makar eller av en person som är bosatt i den mottagande staten, eller för en sådan adoption i den mottagande staten eller i ursprungsstaten.

2. Konventionen omfattar endast adoptioner som leder till ett varaktigt föräldra-barnförhållande.

Artikel 3

Denna konvention upphör att gälla om de

samtycken som anges i artikel 17 punkt c inte har givits innan barnet uppnår aderton års ålder.

Kapitel 2

Artikel 4

En adoption skall, inom konventionens tillämpningsområde, endast genomföras om de behöriga myndigheterna i ursprungsstaten har -

a fastställt att barnet kan adopteras,

b beslutat att en internationell adoption är till barnets bästa, efter det att möjligheten att placera barnet inom ursprungsstaten vederbörligen har beaktats,

c säkersställt att

1) de personer, institutioner och myndigheter som skall ge sitt samtycke till adoption, har fått den rådgivning som behövs och vederbörligen underrättats om verkningarna av sina samtycken, framför allt om huruvida en adoption kommer att leda till att det rättsliga förhållandet mellan barnet och dess ursprungsfamilj upphör eller inte,

2) sådana personer, institutioner och myndigheter frivilligt har givit sitt samtycke, i föreskriven rättslig form och uttryckt eller bestyrkt i skrift,

3) samtyckena inte har åstadkommits genom betalning eller genom ersättning av något slag och inte har återkallats och,

4) moderns samtycke, där sådant krävs, har givits först efter barnets födelse och

d med hänsyn till barnets ålder och

mognad, säkersställt att

1) barnet har erhållit rådgivning och

vederbörligen informerats om verkningarna av adoptionen och av sitt samtycke till adoptionen i de fall då sådant samtycke krävs,

2) hänsyn har tagits till barnets önskemål och mening,

3) barnets samtycke till adoptionen, där sådant samtycke krävs, har givits frivil-

ligt i föreskriven rättslig form och har uttryckts eller bestyrkts i skrift,

4) sådant samtycke inte har åstadkommits genom betalning eller ersättning av något slag.

Artikel 5

En adoption skall, inom konventionens tillämpningsområde, endast ske om den mottagande statens behöriga myndigheter har

a fastställt att de blivande adoptivföräldrarna är behöriga och lämpade att adoptera,

b säkerställt att de blivande adoptivföräldrarna har erhållit den rådgivning som kan vara nödvändig, och

c fastställt att barnet har eller kommer att erhålla tillstånd att resa in i och stadigvarande bosätta sig i den staten.

Kapitel 3

Centralmyndigheter och auktoriserade organ

Artikel 6

1. En fördragsslutande stat skall utse en centralmyndighet som skall ha till uppgift att fullgöra de skyldigheter som åläggs sådana myndigheter enligt denna konvention.

2. Federala stater, stater med mer än ett rättssystem eller stater som har autonoma territoriella enheter har möjlighet att utse fler än en centralmyndighet och att ange den territoriella eller den personliga om-

fattningen av deras befogenheter. Om en stat har utsett fler än en centralmyndighet skall den ange den centralmyndighet till vilken meddelanden kan sändas för vidarebefordran till behörig centralmyndighet inom den staten.

Artikel 7

1. Centralmyndigheterna skall samarbeta med varandra och främja samarbetet mellan de

behöriga myndigheterna i sina stater för att skydda barn och för att uppnå de övriga målen i konventionen.

2. De skall själva vidta alla lämpliga åtgärder i syfte att -

a tillhandahålla information om de lagar i sina stater som gäller adoption samt annan allmän information, såsom statistik och standardformulär,

b hålla varandra underrättade om hur konventionen fungerar och, så långt möjligt, undanröja varje hinder mot dess tillämpning.

Artikel 8

Centralmyndigheter skall, direkt eller genom offentliga myndigheter, vidta alla lämpliga åtgärder för att förhindra otillbörlig ekonomisk eller annan vinst i samband med en adoption och för att förhindra tillvägagångssätt som strider mot målen i denna konvention.

Artikel 9

Centralmyndigheterna skall, direkt eller genom offentliga myndigheter eller andra auktoriserade organ, vidta alla lämpliga åtgärder, för att framför allt —

a samla in, bevara och utbyta information om barnets och de blivande adoptivföräldrarnas situation, i den omfattning som krävs för att fullfölja adoptionen,

b underlätta, följa och verka för en snabb behandling av ärendet i syfte att genomföra adoptionen

c främja rådgivning i adoptionsfrågor och möjligheter till hjälp och stöd efter adoption i sina stater,

d förse varandra med allmänna utvärderingsrapporter om erfarenheterna av internationell adoption,

e så långt deras staters lagstiftning medger, besvara framställningar från andra centralmyndigheter eller offentliga myndigheter om att erhålla information i en viss adoptionsfråga.

Artikel 10

En auktorisering får endast beviljas och innehas av organ som kan uppvisa att de besitter erforderlig kompetens inom de områden som kan komma att anförtros dem.

Artikel 11

Ett auktoriserat organ skall -

a endast bedriva icke vinstgivande verksamhet i enlighet med de villkor och inom ramen för sådana begränsningar som fastställs av de behöriga myndigheterna i den stat som utfärdat godkännandet,

b ledas och bemannas av personer som genom sina etiska normer och utbildning eller erfarenhet är kvalificerade att arbeta inom området internationell adoption och

c vara föremål för tillsyn av statens behöriga myndigheter vad gäller dess uppbyggnad och sammansättning, verksamhet och finansiella situation.

Artikel 12

Ett organ som auktoriserats i en fördragslutande stat kan endast verka i en annan fördragsslutande stat om de båda staternas behöriga myndigheter har gett sitt tillstånd.

Artikel 13

Varje fördragsslutande stat skall lämna uppgift till Haagkonferensens om internationell privaträtt permanenta byrå om utsedda centralmyndigheter och, där så är lämpligt, omfattningen av deras befogenheter samt namn och adress på de auktoriserade organen.

Kapitel 4

Procedurregler vid internationell adoption

Artikel 14

Personer som är bosatta i en fördragslutande stat och som önskar adoptera ett barn som är bosatt i en annan fördragsslutande stat, skall ansöka hos centralmyndigheten i den stat där de är bosatta.

Artikel 15

1. Om centralmyndigheten i den mottagande staten är övertygad om att de sökande är behöriga och lämpade att adoptera, skall den sammanställa en rapport som innefattar upplysningar om deras identitet, behörighet och lämplighet att adoptera, bakgrund, familjeförhållanden och sjuk-domshistoria, sociala miljö, motiv till adoption, förmåga att ikläda sig ansvaret för en internationell adoption, samt uppgifter om de barn som de skulle vara lämpliga att ta hand om.

2. Den skall överlämna rapporten till centralmyndigheten i ursprungsstaten.

Artikel 16

1. Om centralmyndigheten i ursprungsstaten är övertygad om att barnet kan lämnas för adoption skall den —

a sammanställa en rapport innefattande upplysningar om barnets identitet, dess tillgänglighet för adoption, bakgrund, sociala miljö, familjehistoria, sjukdomshistoria inbegripet dess familjs, samt barnets särskilda behov,

b ta vederbörlig hänsyn till barnets uppväxt samt till dess etniska, religiösa och kulturella bakgrund,

c säkerställa att samtycken har erhållits i enlighet med artikel 4 och,

d fastställa, framför allt på grundval av rapporterna rörande barnet och de blivande adoptivföräldrarna, huruvida den tänkta placeringen är till barnets bästa.

2. Den skall till centralmyndigheten i den mottaganden staten överlämna sin rapport om barnet, bevis på att nödvändiga samtycken har erhållits och anledningen till sitt beslut om placering, och därvid vara noga med att inte avslöja moderns och faderns identitet, om deras identitet inte får röjas i ursprungsstaten.

Artikel 17

Ett beslut i ursprungsstaten om att ett barn skall överlämnas för vård hos de blivande adoptivföräldrar får endast fattas om -

a centralmyndigheten i den staten har säkerställt att de blivande adoptivföräldrarna samtycker,

b centralmyndigheten i den mottagande staten har godkänt sådant beslut, då den statens lag eller centralmyndigheten i ursprungsstaten kräver sådant godkännande,

c centralmyndigheterna i de båda staterna har samtyckt till att adoptionsförfarandet kan fortskrida, och

d det, i enlighet med artikel 5, har fastställts att de blivande adoptivföräldrarna är behöriga och lämpade att adoptera, och att barnet har eller kommer att erhålla tillstånd att resa in i och stadigvarande bosätta sig i den mottagande staten.

Artikel 18

Centralmyndigheterna i de båda staterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att barnet skall erhålla tillstånd att lämna ursprungsstaten och att resa in i och stadigvarande bosätta sig i den mottagande staten.

Artikel 19

1. Barnets överflyttning till den mottagande staten får genomföras endast om kraven i artikel 17 har uppfyllts.

2. Centralmyndigheterna i de båda staterna skall säkerställa att överflyttningen sker på ett säkert och lämpligt sätt och, om möjligt, i sällskap med adoptiv- eller de blivande adoptivföräldrarna.

3. Om barnets överflyttning inte sker, skall de rapporter som avses i artiklarna 15 och 16 återlämnas till de myndigheter varifrån de kom.

Artikel 20

Centralmyndigheterna skall hålla varandra underrättade om adoptionsförfarandet och de åtgärder som har vidtagits för att avsluta det,

samt om placeringens utveckling i de fall då prøvotid krävs.

Artikel 21

1. I de fall då adoptionen skall äga rum efter barnets överflyttning till den mottagande staten och det blir uppenbart för centralmyndigheten i den staten att en fortsatt placering av barnet hos de blivande adoptivföräldrarna inte är till barnets bästa, skall centralmyndigheten vidta nödvändiga åtgärder för att skydda barnet, i synnerhet -

a se till att barnet tas från de blivande adoptivföräldrarna och ombesörja tillfällig vård,

b att i samråd med centralmyndigheten i ursprungsstaten utan dröjsmål ombesörja en ny placering av barnet med sikte på adoption myndigheter eller av organ som är

auktoriserade enligt kapitel 3, i den utsträckning som lagstiftningen i den staten medger detta.

2. En fördragsslutande stat får, i en förklaring ställd till depositarien för denna konvention, förklara att centralmyndighetens uppgifter enligt artiklarna 15 till 21 får utföras i den staten, i den utsträckning som lagstiftningen medger och under den stats behöriga myndigheters tillsyn, även av organ eller personer som —

a uppfyller den stats krav på integritet, yrkeskompetens, erfarenhet och ansvarighet, och

b är, genom sina etiska normer och genom utbildning eller erfarenhet, kvalificerade att arbeta inom området internationella adoptioner.

3. En fördragsslutande stat som avger förklaringen i punkt 2 skall hålla Haagkonferensens om internationell privaträtt permanenta byrå underrättad om namn och adresser på dessa organ och personer.

eller, om detta inte är lämpligt, att ombesörja en alternativ långsiktig vård; en adoption skall inte genomföras förrän centralmyndigheten i ursprungsstaten vederbörligen har informerats om de nya blivande adoptivföräldrarna.

c att, som sista utväg, ombesörja att barnet återlämnas, om det krävs för barnets bästa.

2. Med hänsyn till framför allt barnets ålder och mognad, skall det höras och, när så är lämpligt, skall barnets samtycke inhämtas i samband med åtgärder som skall vidtas enligt denna artikel.

Artikel 22

1. En centralmyndighets uppgifter enligt detta kapitel får utföras av offentliga

4. En fördragsslutande stat kan, i en förklaring ställd till depositarien för denna konvention, förklara att adoptioner av barn som är bosatta på dess territorium endast får genomföras om centralmyndigheternas uppgifter utförs i enlighet med punkt 1.

5. Oavsett om någon deklaration har avgivits enligt punkt 2, skall de rapporter som avses i artiklarna 15 och 16, i samtliga fall, sammanställas i överensstämmelse med det ansvar som enligt punkt 1 ankommer på centralmyndigheten eller andra myndigheter eller organ.

Kapitel 5

Erkännande och verkande av adoption

Artikel 23

1. När den behöriga myndigheten, i den stat där adoptionen har ägt rum, har intygat att adoptionen har genomförts i enlighet med denna konvention skall den erkännas i övriga fördragsslutande stater i enlighet med deras lagstiftning. Intyget skall innehålla uppgifter om när och av vem samtycken givits

enligt artikel 17 punkt c.

2. Varje fördragsslutande stat skall vid tiden undertecknade, ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning underrätta depositarien för denna konvention om vilken myndighet eller vilka myndig-

Artikel 24

En fördragsslutande stat kan vägra att erkänna en adoption endast om adoptionen uppenbarligen strider mot den allmänna rättsordningen varvid barnets bästa skall beaktas.

Artikel 25

En fördragsslutande stat kan i en förklaring ställd till depositarien för denna konvention ange att den inte, enligt denna konvention, skall vara tvungen att erkänna adoptioner som genomförts i enlighet med en överenskommelse som ingåtts genom tillämpning av artikel 39, punkt 2.

Artikel 26

1. Erkännande av en adoption innefattar

Artikel 27

1. När en adoption som är fastställd i ursprungsstaten inte medför att ett tidigare rättsligt föräldra-barnförhållande upphör, kan denna, i den mottagande stat som erkänner adoptionen enligt konventionen, omvandlas till en adoption med sådan verkan -

a om lagstiftningen i den mottagande staten medger detta, och

b om de samtycken som avses i artikel 4 punkt c och d, har givits eller ges för en sådan adoption.

2. Artikel 23 skall tillämpas på det beslut som omvandlar adoptionen.

Kapitel 6

heter som har behörighet att utfärda intyg samt om sådan myndighets eller sådana myndigheters befogenheter. Den skall även underrätta depositarien om varje förändring vad gäller utseendet av dessa myndigheter.

erkännande av

a det rättsliga föräldra-barnförhållandet mellan barnet och dess adoptivföräldrar,

b adoptivföräldrarnas föräldraansvar för barnet,

c att det tidigare rättsliga förhållandet mellan barnet och dess mor och far upphör, om adoptionen har denna verkan i den fördragsslutande stat där den ägde rum.

2. När en adoption medför att ett tidigare rättsligt föräldra-barnförhållande upphör, skall barnet i den mottagande staten, och i varje annan fördragsslutande stat där adoptionen erkänns, åtnjuta samma rättigheter som de som följer av adoptioner med samma verkan i varje sådant stat.

3. Ovanstående punkter skall inte inverka menligt på tillämpningen av någon bestämmelse som är mer gynnsam för barnet och som är i kraft i den fördragsslutande stat som erkänner adoptionen.

Allmänna bestämmelser

Artikel 28

Denna konvention inverkar inte på någon ursprungsstats lag som föreskriver att

adoptionen av ett barn som är bosatt i den staten skall äga rum i den staten eller som förbjuder barnets placering i eller överföring till den mottagande staten före adoptionen.

Artikel 29

Någon kontakt mellan de blivande adoptivföräldrarna och barnets föräldrar eller någon annan person som har barnet i sin vård får inte förekomma förrän kraven i artikel 4 punkt a till c, och artikel 5 punkt a, har uppfyllts, om inte adoptionen sker inom en fa-

milj eller om inte kontakten är förenlig med villkor som uppställts av behörig myndighet i ursprungsstaten.

Artikel 30

1. En fördragsslutande stats behöriga myndigheter skall säkerställa att deras information om barnets ursprung bevaras, i synnerhet vad avser information om föräldrarnas identitet och sjukdomshistoria.

2. De skall säkerställa att barnet eller dess ombud har tillgång till sådan information, under lämplig vägledning, i den utsträckning som lagstiftningen medger detta.

Artikel 31

Utan att inverka menligt på tillämpningen av artikel 30, skall personuppgifter som samlats in eller överlämnats enligt denna konvention, i synnerhet uppgifter som avses i artiklarna 15 och 16, endast användas i de syften för vilka de samlats in eller överlämnats.

Artikel 32

1. Ingen får göra otillbörlig ekonomisk eller annan vinst i samband med internationell adoptionsverksamhet.

2. Endast kostnader och utgifter, inbegripet rimliga arvoden till personer som medverkar vid adoptionen, får debiteras eller betalas.

3. Ledning, kansli och anställda i de organ som medverkar vid en adoption får inte ta emot ersättning som är orimligt hög i förhållande till utförda tjänster.

Artikel 33

En behörig myndighet som konstaterar att någon bestämmelse i denna konvention inte har beaktas eller att det föreligger en stor risk att den inte kommer att beaktas, skall omedelbart underrätta den egna statens centralmyndighet. Denna centralmyndighet är

ansvarig för att lämpliga åtgärder vidtas.

Artikel 34

Om den behöriga myndigheten i den stat som är mottagare av ett dokument kräver detta, skall en översättning som är bestyrkt att den överensstämmer med originalet

företes. Om inget annat föreskrivs, skall de blivande adoptivföräldrarna betala kostnaderna för en sådan översättning.

Artikel 35

De fördragsslutande staternas behöriga myndigheter skall iakta en snabb handläggning av adoptionsfrågorna.

Artikel 36

I förhållande till en stat som i fråga om adoption har två eller flera rättssystem tillämpliga inom olika territoriella enheter skall

a varje hänvisning till boningsort i den staten avse boningsort inom en territoriell enhet inom den staten,

b varje hänvisning till lagen i den staten avse gällande lag i den berörda territoriella enheten,

c varje hänvisning till behöriga myndigheter eller till offentliga myndigheter i den staten avse sådana som är bemyndigade att verka inom den berörda territoriella enheten,

d varje hänvisning till auktoriserade organ i den staten avse organ som är auktoriserade i den berörda territoriella enheten.

Artikel 37

I förhållande till en stat som i fråga om adoption har två eller flera rättssystem beträffande olika befolkningsgrupper skall varje hänvisning till lagen i den staten avse det rättssystem som anges i den statens lag.

Artikel 38

En stat inom vilken olika territoriella enheter har sina egna adoptionslagar, skall inte

vara förpliktad att tillämpa denna konvention, om en stat med ett enhetligt rätts-system inte skulle vara förpliktad till det.

Artikel 39

1. Denna konvention inverkar inte på något internationellt instrument som de fördragsslutande staterna är parter i och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras av konventionen, såvida inte en motsatt förklaring har avgivits av de stater som är parter i sådant instrument.

2. En fördragsslutande stat får ingå överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater, i syfte att förbättra tillämpningen av denna konvention vid sina ömsesidiga förbindelser. Dessa överenskommelser får endast begränsa bestämmelserna i artiklarna 14 till 16 och 18 till 21. Stater som har ingått en sådan överenskommelse skall sända en kopia till depositarien för denna konvention.

Artikel 40

Inget förbehåll skall tillåtas till denna konvention.

Artikel 41

Denna konvention skall tillämpas på varje fall då en ansökan enligt artikel 14 har mottagits efter det att konventionen har trätt i kraft i den mottagande staten

Artikel 44

1. Varje annan stat kan ansluta sig till denna konvention efter dess ikraftträdande i enlighet med artikel 46, stycke 1.

2. Anslutningsinstrumentet skall deponeras hos depositarien.

3. Sådant anslutning får verkan endast i förhållandet mellan en anslutande stat och de fördragsslutande stater som inte har gjort någon invändning mot dess anslutning inom sex månader efter det att underrättelsen som avses i artikel 48 punkt b har mot-

och i
ursprungsstaten.

Artikel 42

Generalsekreteraren för Haagkonferensen om internationell privaträtt skall med jämna mellanrum sammankalla en särskild kommission för att granska den praktiska tillämpningen av denna konvention.

Kapitel 7

Slutbestämmelser

Artikel 43

1. Konventionen är öppen för undertecknade av stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess sjuttonde möte, och av andra stater som deltog i detta möte.

2. Den skall ratificeras, godtas eller godkännas och ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten skall deponeras hos utrikesministeriet i Konungariket Nederländerna, som är depositarie för konventionen.

tagits. Stater kan även göra en sådan invändning när de ratificerar, godtar eller godkänner denna konvention efter en anslutning. Depositarien skall underrättas om varje sådan invändning.

Artikel 45

1. En fördragsslutande stat som består av två eller flera territoriella enheter med olika rätts-system i frågor som regleras i denna konvention kan vid undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller

anslutning förklara att denna konvention skall utsträckas till att omfatta alla dess enheter eller endast en eller flera av dem och kan när som helst ändra sin förklaring genom att avge en ny förklaring.

2. Depositarien skall underrättas om varje sådan förklaring i vilken det uttryckligen skall anges på vilka territoriella enheter denna konvention skall tillämpas.

3. Om en stat inte avger någon förklaring enligt denna artikel, skall konventionen utsträckas till alla dess territoriella enheter.

Artikel 46

1. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet som avses i artikel 43 har deponerats.

2. Därefter träder konventionen i kraft.

a i förhållande till varje stat som sedan ratificerar, godtar eller godkänner den, eller ansluter sig till den, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter den dag då dess ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument deponerades,

b i förhållande till en territoriell enhet som konventionen har utsträckts till enligt artikel 45, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter

den underrättelse som avses i den artikeln.

Artikel 47

1. En stat som är part i en konvention får säga upp den genom en skriftlig underrättelse ställd till depositarien.

2. Uppsägningen gäller från den första dagen i den månad som följer efter utgången av tolv månader efter det att depositarien har mottagit underrättelsen. Då en längre uppsägningsperiod anges i underrättelsen, träder uppsägningen i kraft efter utgången av en sådan längre period efter det att depositarien har mottagit underrättelsen.

Artikel 48

Depositarien skall underrätta de stater som är medlemmar i Haagkonferensen om internationell privaträtt, andra stater som deltog i det sjuttonde mötet samt de stater som har anslutit sig i enlighet med artikel 44, om följande -

a undertecknanden, ratifikationer, godtaganden och godkännanden som avses i artikel 43,

b anslutningar samt de invändningar som har avgivits mot anslutningar som avses i artikel 44,

c dagen för konventionens ikraftträdande enligt artikel 46,

d förklaringar och utseenden av sådana myndigheter och organ som avses i artiklarna 22, 23, 25 och 45.

e de överenskommelser som avses i artikel 39.

f uppsägningar som avses i artikel 47.

Till bekräftelse härav, har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Haag, den 29 maj 1995, på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Konungariket Nederländernas regerings arkiv, och av vilken en bestyrkt kopia, på diplomatisk väg, skall sändas till var och en av de stater som är medlemmar i

Haagkonferensen vid tiden för dess sjuttonde möte samt till var och en av de andra staterna som deltog i det mötet.

Konventionen

om barnets rättigheter

FördrS 59-60/1991

Artikel 20

tillförlitlig information fastställer att

1. Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida.

2. Konventionsstaterna skall i enlighet med sin nationella lagstiftning säkerställa alternativ omvårdnad för ett sådant barn.

3. Sådant omvårdnad kan bl.a. innefatta placering i fosterhem, kafala i islamsk rätt, adoption eller, om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn. Då lösningar övervägs skall vederbörlig hänsyn tas till önskvärdheten av kontinuiteten i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Artikel 21

Konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa beaktas i högsta grad och skall

a) säkerställa att adoption av ett barn godkänns endast av behöriga myndigheter, som i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden och på grundval av all relevant och

adoptionen kan tillåtas med hänsyn till barnets ställning i förhållande till föräldrar, släktingar och vårdnadshavare och att, om så krävs, de personer som berörs har givit sitt fulla samtycke till adoptionen på grundval av sådan rådgivning som kan behövas,

b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i fosterfamilj eller adoptivfamilj eller tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland,

c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption,

d) vidta alla lämpliga åtgärder för att vid internationell adoption säkerställa att placeringen inte leder till otillbörlig ekonomisk vinst för de personer som medverkar i denna,

e) främja, där så är lämpligt, målen i denna artikel genom att ingå bilaterala eller multilaterala arrangemang eller överenskommelser och inom denna ram sträva efter att säkerställa att placeringen av barnet i ett annat land sker genom behöriga myndigheter eller organ.

Konventionen

innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap mellan Finland, Island, Danmark, Norge och Sverige

(Konventionen om äktenskap)

FördrS 20/31

II. Adoption

Artikel 11

Vill medborgare i fördragsslutande stat, som har hemvist i sådan stat, adoptera någon, som har medborgarskap i en av staterna, skall ansökningen göras i den stat, där adoptanten har hemvist.

skall, om adoptionen ägt rum i sådan stat, upptagas i den stat, där adoptanten har hemvist, eller, om han ej har hemvist i fördragsslutande stat, där adoptivbarnets hemvist är. Vid prövning av ansökningen tillämpas i varje stat där gällande lag.

Artikel 12

Vid prövning av ansökningen tillämpas i varje stat där gällande lag. Är den, som skall adopteras, under aderton år och har han hemvist i hemlandet; må ansökningen dock ej bifallas i annan stat, utan att vederbörande barnavårdsmyndighet i hemlandet haft tillfälle att avgiva yttrande.

Artikel 13

Ansökan om hävande adoptivförhållande mellan medborgare i fördragsslutande stater

Artikel 22

Lagakraftvunnen dom eller administrativ myndighets beslut, som i en av staterna meddelats jämlikt artiklarna 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 19 eller 21, skall gälla i övriga stater utan särskild stadfästelse och utan prövning av avgörandets riktighet eller av dess förutsättningar med hänsyn till hemvist eller medborgarskap i den ena eller andra av de fördragsslutande staterna.

Medborgarskapslag

401/1968

3 b §

(10.8.1984/584). Utländskt barn som antagits till adoptivbarn förvärvar genom anmälan finskt medborgarskap, om

1) åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och vård-

naden om barnet tillkommer denna förälder ensam eller tillsammans med annan vårdnadshavare för barnet;

2) adoptionen är giltig i Finland; och

3) barnet ej fyllt aderton år och inte är gift.

Släktnamnslag

694/1985

3 §

Adoption och släktnamn

När domstol fastställer adoption av minderårigt barn, får barnet sin adoptivförälders släktnamn eller adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn. Har adoptivföräldrarna inte gemensamt släktnamn, får barnet det av adoptivföräldrarnas släktnamn som de anmäler till domstolen som barnets släktnamn. Har adoptivföräldrarna gemensamt vårdnaden om ett gemensamt minderårigt barn, får adoptivbarnet dock det släktnamn som detta barn har.

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. kan domstolen dock besluta att barnet skall behålla sitt eget släktnamn, om detta på grund av barnets ålder, adoptivföräldrarnas önskemål eller andra omständigheter bör

anses överensstämma med barnets bästa. Släktnamn som barnet behållit övergår inte till barnets syskon med stöd av 1 mom. eller 2 § 2 mom.

Har vid adoption som skett i en främmande stat för ett minderårigt barn i nämnda stat fastställts eller antecknats ett annat släktnamn än barnet skulle ha fått enligt 1 mom., kan adoptivföräldrarna komma överens om en ändring av barnets släktnamn så att barnet får adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn, eller, om adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn, så att barnet får någondera adoptivförälderns släktnamn. Om adoptivföräldrarna gemensamt har vårdnaden om ett minderårigt barn, kan adoptivbarnet dock få endast det släktnamn som detta barn har. Adoptivbarnets släktnamn kan ändras endast en gång med stöd av detta moment. (11.6.1993/485)